SLUŽBA BOŽJA

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

GODINA II MAKARSKA 1962. BROJ 4.

NA POSAO, BRAĆO!

Svi mi mnogo i raznovrsno radimo. Nemojmo dozvoliti da mnogi poslovi ometu naš glavni posao koji nije samo naš nego je ujedno i Božji — opus Dei! Ako u tom Božjem i našem poslu ima nešto što je posebno uzvišeno, to je prije svega sveta Euharistijska Žrtva. Ne bismo smjeli dozvoliti da nama i našim vjernicima bude milija ikoja druga pobožnost. »Uzvišena Žrtva oltara glavni je čin bogoštovlja; treba dakle da ona bude i vrelo i kao središte kršćanske pobožnosti« (Pio XII, DP I, 162).

Kod nas je već uloženo mnogo truda na tom polju. Dr I Merz je riječima i primjerom poticao omladinu na živo i svijesno sudjelovanje kod sv. Mise. Dr D. Kniewald izdao je Rimski misal. Liturgijski časopis »Život s Crkvom« kroz osam godina učio je vjernike kako da im Misa postane »izvor svih milosti, središte života, sunce njihovih dana« (ŽC I, br. 1). Drugi hrvatski liturgijski kongres u Splitu (1938) raspravljao je o sv. Misi. Nadbiskup M. Pušić proveo je u svojoj dijecezi g. 1941-42. posebnu kampanju za sudjelovanje vjernika kod sv. Mise. ILO je organizirao misnu godinu i izdao dva niza razmatranja o Misi: »Moja Misa« i »Moj Misal«. Naš je Episkopat dao jedinstvene direktive u »Vodiču za sudjelovanje vjernika u sv. Misi«. Primjenom »Vodiča« u život pozabavio se je ovogodišnji liturgijsko-pastoralni tečaj u Zagrebu čiji akti izlaze štampani u zborniku »Zajednička Žrtva«.

Evo smo dobili misne tekstove na živom jeziku. Neka nam pomognu da što prije naučimo sve koji dolaze u crkvu kako će najprije kod čitane a zatim kod pjevane Mise združiti svoj glas s glasom Crkve koja se u naše dane pokazuje kao »narod Božji okupljen na molitvu« (A. Jungmann).

Na posao, dakle, braćo!

o. J. RADIĆ

RAZVOJ TEOLOGIJE IN ČEŠČENJA PRESV. REŠNJEGA TELESA IN LITURGIČNA OBNOVA

1. **Dve prelomnici.** Za vso Cerkev je praznik presv. R. t. na XV. cerkvenem zboru v Vienni l. 1311 zapovedal papež Janez XXII. Praznik pomeni važno prelomnico v češčenju presv. R. t. Po vseh znakih sodeč bo njegov naslednik istega imena, naš sv. oče Janez XXIII. na sklicanem II. vatikanskem cerkvenem zboru glede presv. R. t. spet določil marsikaj, kar bo značilo novo prelomnico v evharističnem življenju Cerkve. Presv. R. t. je po besedah liturgične okrožnice M. D. »največja dobrota« naše vere. Od nje verni ljudje živimo, »veraciter vivimus« (poobh. molitev 6. ned. po Razgl.). Prijatelje liturgije zanima nauk o sv. R. t., v njem ima namreč svoj izvor liturgična obnova.

2. **Teologija tolmači.** Vera uči, da je božji Zveličar navzoč v posvečenem kruhu s svojo božjo in poveličano človeško naravo. Teologija nauk vere razlaga in nam pove, da se pri posvečenju podstat kruha in vina spremeni v podstat Gospodovega poveličanega telesa in njegove krvi. Pojav imenujemo »transsubstantiatio«. O njem bogoslovci in modroslovci vseh časov razmišljajo, o njem so napisali skladovnice knjig, toda pojav je in ostane, po nauku Akvinca, skrivnost za vsak ustvarjen razum. Pojav je predmet vere.

Teologija je v zvezi z liturgičnim gibanjem poglobila tudi nauk o evharistični daritvi. Pod ločenima evharističnima podobama kruha in vina Gospod med nami ponavzočuje svojo odrešilno daritev na križu. Teologija nam tudi pove, da je daritev glavni namen, ki ga je imel Gospod pri postavitvi sv. R. t. V zvezi s poglobljenim naukom o evharistični daritvi je v cerkvenem življenju stopil v ospredje tudi nauk o Cerkvi kot skrivnostnem telesu Jezusa Kristusa in nauk o splošnem duhovništvu vernikov, ki so vsi poklicani, da pri evharistični daritvi na svoj način sodelujejo in tako opravljajo bogočastje tu se udeležujejo sadov odrešenja.

Poglobljeni nauk o presv. R. t. v naši dobi odločilno vpliva na razvoj liturgije, jo pastoralno usmerja in na novo oblikuje.

3. **Evharistični kult v prvem tisočletju.** Teološki nauk o evharistični navzočnosti Gospodovi se je šele počasi izoblikoval, kristjani pa so že pred njegovo formulacijo presv. R. t. s poklekovanjem skazovali božjo čast. Evharistični kult je bil

v prvem tisočletju omejen le na mašno liturgijo, izven njega tedaj niso poznali, čeprav so sv. R. t. že shranjevali za obhajilo bolnikov. V sv. R. t. so tedaj gledali bolj reč kot pa osebo božjega Zveličarja, bolj duhovno hrano kot Kralja veličastva. V njej so gledali veliko skrivnost, ki so jo rajši zakrivali, kot pa kazali človeškim očem. Spomin na to dobo so razna zagrinjala, ki jih Cerkev še vedno uporablja v zvezi z evharističnim kultom, n. pr. velum pri mašnem kelihu, plašček pri obhajilnem kelihu, zagrinjalo pri tabernaklju, ogrinjalo pri evharističnem blagoslovu.

4. ......**v drugem tisočletju.** Šele drugo tisočletje je prineslo nove oblike evharističnega češčenja: povzdigovanje pri posvetitvi, evharistični blagoslov, ure češčenja, 40 urno pobožnost, obiske Najsvetejšega in končno teoforične procesije, ki so se mestoma vršile z največjim slavjem, torej oblike, ki bi bile v prvem tisočletju nemogoče, izključene. Povod zanje je dala nova usmerjenost človeškega duha v odnosu do presv. R. t. Nova usmerjenost znači preobrat in prelom s prejšnjo. Poslej so v presv. R. t. začeli bolj gledati osebo božjega Zveličarja kot pa sredstvo našega posvečenja, bolj Kralja veličastva kot pa srednika med Bogom in ljudmi. Novo gledanje je sicer dogmatično utemeljeno, Cerkev ga je tudi potrdila in odobrila nove oblike evharističnega češčenja, toda praksa je pokazala, da je to gledanje postalo ekskluzivno in da je zaradi njega stopilo v ozadje pojmovanje sv. R. t. kot daritve in duhovne hrane. Sv. Pij X. je moral zato v svojem odloku o pogostnem in vsakdanjem obhajilu z dne 5. dec. 1905 naglasiti, da je Kristus postavil najsv. zakrament predvsem zato, da bi nam bil v dušno hrano, »non autem praecipue, ut Domini honori et venerationi consulatur«.

5. **Težnje liturgične obnove.** Liturgična obnova teži za tem, da bi krščansko ljudstvo spoznalo vse globine presv. R. t., ne samo Gospodovo navzočnost v njej, ampak tudi misterij njegove evharistične daritve in hrano, ki jo želi dajati dušam, da bi v njih ohranil nadnaravno življenje. Po mnogih škofijah so zato, skladno z novim zakonikom rubrik, opuštili izpostavljanje Najsvetejšega med sveto mašo, kar je res motilo in nekako zabrisalo evharistično daritev. V reformirano liturgijo velikega četrtka je bilo sicer uvedeno nočno češčenje sv. R. t., toda ob zaprtem tabernaklju. Sklepna procesija na svetovnem evharističnem kongresu v Münchenu l. 1960 je bila zelo preprosta in kratka, po svojem sijaju so

jo sklepne procesije na prejšnjih kongresih te vrste daleč presegale. Ves poudarek v Münchenu pa je bil na evharistični daritvi z obhajilom, ki so jo opravljali slovesno vsak dan, posebno pa na sklepni dan kongresa. Vse to nam je migljaj, da oblike evharističnega češčenja izven maše, ki jih je Cerkov odobrila, še nadalje gojimo, toda da ne bomo delali zmeđe, je treba, da se držimo predpisanega reda in obreda in ne delamo samovoljno.

6. **Simboli naj bodo z vero skladni.** Skrbeti moramo dalje, da bodo simboli, ki jih uporabljamo v zvezi z evharističnim kultom, v skladu z evharistično teologijo, če naj bo naše češčenje presv. R. t. skladno z naukom vere.

Črna barva je n. pr. narodom z evropsko kulturo običajno znamenje ali simbol smrti. Črna oblačila uporabljamo pri liturgičnih obredih za mrtve in pri liturgičnem opravilu velikega petka. Z njimi izražamo smrt osebe, ki se je pri liturgičnem opravilu spominjamo.

V presv. R. t. je Gospod navzoč s svojo poveličano človeško naravo, ki ne umrje več, ki je kruh življenja, ki božje življenje v duši hrani in krepi. Sv. R. t. je kruh iz nebes, ki ima vso sladkost v sebi. Krščanska duša, ki se hrani s sv. R. t., nosi v sebi poroštvo zmage nad smrtjo. Zato se po liturgičnih predpisih pri delitvi sv. R. t. izven maše smejo uporabljati oblačila vseh liturgičnih barv razen črne. Liturgično izobražen kristjan čuti kot neskladnost, če vidi duhovnika, ki deli sv. R. t., odetega v črnino, simbol smrti. Simboli se namreč morajo, zlasti v verskem življenju, strinjati s stvarnostjo, morajo stvarnost po dogovorjenem znamenju izražati. Kakor imbol vode izraža notranje očiščenje in simbol kruha duhovno hrano, tako naj tudi simboli barv izražajo, odnosno budijo razna razpoloženja duše in srca.

7. **Odpor proti mrtvaškim znakom.** P. Jungmann S. J. navaja citat iz neke cerkvene knjige (Breviarium iz Züricha), iz l. 1260, ki veli: »Contra omnem ratione mest, quod in quibusdam ecclesiis Eucharistia in huiusmodi arca sepulchrum repraesentante poni consuevit et claudi. Ibi enim Eucharistia, quae est vivum et verum corpus Christi, ipsum corpus Christi mortuum repraesentat, quod est indecens penitus et absurdum.« (Prim. Jungmann, Liturgie und Pastoral, Pustet, 1960, str. 307.) Omenjeni citat odklanja kot nedostojno in nesmiselno, če po nekaterih cerkvah kot grob upodabljajo in imenujejo kraj, kamor na veliki petek shranijo presv. R. t., ki je

živi in resnični Kristus. Ne nasprotuje, če se upodablja »božji grob«, samo sv. R. t. naj se ne hrani v prostoru, ki ima obliko groba, simbol smrti.

Temu podoben odpor proti mrtvaškim znakom v evharističnem kultu ima tudi obnovljena liturgija, ko v svojih rubrikah določa, da imej duhovnik na veliki petek pri prvih treh delih liturgičnega opravila, ki spominsko obnavljajo Gospodovo smrt na križu, črna oblačila, ki so simbol smrti, pri četrtem delu, ko prenese sv. R. t. s stranskega na veliki oltar in ko obhaja sebe in vernike, pa črna oblačila zamenja z vijoličnimi, ki so simbol pokore. Razlog za zamenjavo oblačil je v presv. R. t.: evharistični Gospod je tudi na veliki petek athánatos — nesmrtni, je tudi na veliki petek življenje in vstajenje duše. Občutje, ki se je uveljavilo v tej novi rubriki, je povsem skladno z evharistično teologijo.

8. **Postopen razvoj.** V tem opažamo v liturgiji postopen razvoj. V nekdanjem liturgičnem opravilu velikega petka (Missa praesanctificatorum), ki je v svojem jedru sedanja actio liturgica istega dne, si je duhovnik nadel črna oblačila in jih pri obhajilu ni zamenjal. Veliki petek je bil tako edina izjema, ko je duhovnik izven daritve prijel sv. obhajilo v črni liturgični barvi. Missa praesanctificatorum namreč ni bila daritev, ker ji je manjkala posvetitev, pač pa je bila priprava na sv. obhajilo in je bila orientalskega izvora. Bila je to izjema, ki se je kdo ve kdaj v liturgijo velikega petka utihotapila, a se sicer med letom ni ponavljala. Liturgična obnova je začutila, da je ta izjema tudi za smrtni dan Gospodov neskladna z evharistično teologijo, zato jo je iz liturgije velikega petka črtala.

Podobna, če ne še večja neskladnost je bila, ko so nekoč v Benetkah, na veliki petek, presv. Rešnje telo prenašali v mrtvaškem sprevodu — lugubris processio — na črnih nosilih, pod črnim baldahinom, v črnih paramentih in celo v črnih albah (prim. Fr. Ušeničnik, Obredik oglejske cerkve v ljubljanski škofiji, Bogoslovni vestnik, 1924). Razložiti toliko anomalijo si moremo samo, če vemo, da je bila v cerkveni zgodovini doba, ko so na skrivnosti Gospodovega življenja in smrti gledali samo z zgodovinskega vidika in so menili, da jih morajo vse po vrsti, tudi njegov pogreb in grob, obnavljati s posebnimi izvenliturgičnimi obredi. Pri tem so uvajali obrede, ki so s stališča našega sedanjega gledanja nerazumljivi. Zdi se, da se ostanki takega zgodovinskega

gledanja zaslede še danes tam, kjer duhovnik na veliki petek, po končanem liturgičnem opravilu Najsvetejše prenaša v božji grob v črnih paramentih.

Ločeni evharistični podobi kruha in vina v evharistični daritvi »oznanjata« (sv. Pavel), »ponavzočujeta« (Tridentinum), »kažeta« (Pij XII. v M. D.) Gospodovo smrt, ne da bi bil zato potreben še kak poseben obred. Izven daritve pa evharistične podobe niso več kazalke Gospodove smrti, ampak njegove zakramentalne navzočnosti. Rimska liturgija kaže Gospodov pogreb in grob preprosto s tem, **da sv. R. t. na veliki petek odstrani iz božje hiše.** Na veliki petek, v znak Gospodovega pogreba, po rimski liturgiji božja hiša ostane prazna in zapuščena. Evharističnega Gospoda ni v njej, pač pa v njej dominira križ, orodje, na katerem je naš Gospod opravil svojo krvavo daritev.

Dodatni ljudski obredi velikega petka, ki so po mnogih krajih v navadi, bi se smeli pač, ako so v zvezi s sv. R. t., izvršiti samo v vijoličnih paramentih. (Prim. Obredi sv. sedmice, Makarska 1962. str. 82, t. 44.)

9. **Danes nemogoče.** Uvajati na novo podobne obrede ni več mogoče danes, ko se je nauk o sv. R. t. v se strani poglobil, ko se v liturgični obnovi opaža težnja po skladnosti med vero in simboli, ko se spet prebuja smisel za to, kar liturgija imenuje »sacra mysteria«.

Članek se ne dotika običajev, ki so ponekod po dolgi tradiciji uzakonjeni in za versko življenje preprostih vernikov koristni. Vedeti pa je treba kljub temu, da z napredkom teologije nastajajo novi pogledi, ki tudi preprostim vernikom ne ostanejo prikriti. Novi pogledi pa nujno spreminjajo oblike kulta in prej ali slej tudi oblike ljudskih pobožnosti. Preživelo polagoma odpada, poraja se novo. Lex credendi est lex supplicandi (Pij XII. v M. D.).

Filip Kavčič

SUSRET S BOGOM

3. nedj. po Duhovima — **Vječno smilovanje**

Utješne li stvarnosti današnje Žrtve! Krist dolazi i ne pita od nas naše bogatstvo nego traži naše izgubljeno dobro. U Misi se on žrtvuje nebeskom Ocu a Crkva prinosi tu žrtvu za izgubljene da Ga nađu.

gledanja zaslede še danes tam, kjer duhovnik na veliki petek, po končanem liturgičnem opravilu Najsvetejše prenaša v božji grob v črnih paramentih.

Ločeni evharistični podobi kruha in vina v evharistični daritvi »oznanjata« (sv. Pavel), »ponavzočujeta« (Tridentinum), »kažeta« (Pij XII. v M. D.) Gospodovo smrt, ne da bi bil zato potreben še kak poseben obred. Izven daritve pa evharistične podobe niso več kazalke Gospodove smrti, ampak njegove zakramentalne navzočnosti. Rimska liturgija kaže Gospodov pogreb in grob preprosto s tem, **da sv. R. t. na veliki petek odstrani iz božje hiše.** Na veliki petek, v znak Gospodovega pogreba, po rimski liturgiji božja hiša ostane prazna in zapuščena. Evharističnega Gospoda ni v njej, pač pa v njej dominira križ, orodje, na katerem je naš Gospod opravil svojo krvavo daritev.

Dodatni ljudski obredi velikega petka, ki so po mnogih krajih v navadi, bi se smeli pač, ako so v zvezi s sv. R. t., izvršiti samo v vijoličnih paramentih. (Prim. Obredi sv. sedmice, Makarska 1962. str. 82, t. 44.)

9. **Danes nemogoče.** Uvajati na novo podobne obrede ni več mogoče danes, ko se je nauk o sv. R. t. v se strani poglobil, ko se v liturgični obnovi opaža težnja po skladnosti med vero in simboli, ko se spet prebuja smisel za to, kar liturgija imenuje »sacra mysteria«.

Članek se ne dotika običajev, ki so ponekod po dolgi tradiciji uzakonjeni in za versko življenje preprostih vernikov koristni. Vedeti pa je treba kljub temu, da z napredkom teologije nastajajo novi pogledi, ki tudi preprostim vernikom ne ostanejo prikriti. Novi pogledi pa nujno spreminjajo oblike kulta in prej ali slej tudi oblike ljudskih pobožnosti. Preživelo polagoma odpada, poraja se novo. Lex credendi est lex supplicandi (Pij XII. v M. D.).

Filip Kavčič

SUSRET S BOGOM

3. nedj. po Duhovima — **Vječno smilovanje**

Utješne li stvarnosti današnje Žrtve! Krist dolazi i ne pita od nas naše bogatstvo nego traži naše izgubljeno dobro. U Misi se on žrtvuje nebeskom Ocu a Crkva prinosi tu žrtvu za izgubljene da Ga nađu.

Bog ne će dopustiti da ga ne nađu oni koji ga traže. Stoga ako mu uza sve svoje nedostatke u Žrtvi smjerno pristupimo, ako mu se s darovima prikažemo, bez sumnje ćemo opet poput izgubljene ovce biti nađeni jer će Bog milostivo pogledati na dar s kojim smo postali jedno. Svaki od nas tako prima nešto od izgubljenog dara.

Kad pristupamo na svečanu Gozbu što je zbog našeg povratka sprema Krist slušamo Njegovu i Majčinu riječ: Velika je radost anđelima Božjim zbog jednog grešnika koji čini pokoru. Njega blagovanje svetinjâ oživljava i pripravlja za vječno smilovanje.

4. nedj. po Duhovima — **Misa, zalog Paruzije**

Čovjek je pao. I priroda je osjetila posljedice tog pada. Ljudi su otkupljeni, ali to otkupljenje nije još potpuno jer još postoji bolest, smrt, pohota. Cijela priroda uzdiše... Kad na koncu vremena Krist dođe da otkupljene zaogrne u odijelo slave, tada će i stvorenje učestvovati u slavnoj slobodi djece Božje. Zato sadašnji jadi nisu ništa prema slavi koja će se objaviti. Paruzija je dakle svjetlo utjehe u tami sadašnjosti.

Zalog tog drugog Kristova dolaska i potpunog otkupljenja svijeta je svakodnevni Kristov dolazak u tajni sv. Mise. I ovo je pravi Kristov dolazak, samo što mu je slava sakrita. Misa nije samo slika tog drugog dolaska nego ona na neki način anticipira njegovo djelo, preobražava svijet: prosvjetljuje oči da ne zaspemo na smrt i privlači k sebi naše buntovničke volje.

Na Kristovu riječ bacamo mi danas mreže svoje duše na dubine svetih tajna u času sv. Pričesti. I što opažamo? Naša je mreža puna jer je u njoj sveta, velika Riba koja se s nama sjedinjuje da nam bude hrana, tvrđava, izbavitelj.

5. nedj. po Duhovima — **Nebeski stan**

Dosadašnjih nedjelja gledali smo Krista u slikama a danas nam i On i sv. Petar i Crkva naređuju da ljubimo jedan drugoga. Jedino po ljubavi koja je u času sv. Krštenja ulivena u naša srca možemo postići obećanja koja nadilaze svaku želju.

Da u tako velikoj i osjetljivoj stvari — ljubavi — ne posrnemo Krist po milosti i sv. Žrtvi stoji s naše desne strane. Budući da svi sačinjavamo jedno tijelo to od svake i

najmanje povrede ljubavi trpe svi udovi i protivno, svako dobro djelo, a u prvom redu prikazivanje Mise koristi svima.

Primajući tijelo Gospodnje postižemo cilj današnjeg bogoslužja: sjedinjujemo se s Kristom i kršćanima po ljubavi ovdje na zemlji te se tako najbolje spremamo za zajednicu svetih na nebu, za kuću Gospodnju gdje ćemo vječno stanovati.

6. nedj. po Duhovima — **Na Božjim stazama**

Mi koji se svake nedjelje okupljamo oko oltara slični smo narodu koji u pustinji ide za Isusom. I nama On govori u Evanđelju, Poslanici, propovijedi, ali to nije sve. Mi smo umorni, gladni, došli iz daleka. Vidi to Isus. Sažaljava se nad našom bijedom, ne će da nas otpusti prazne.

U Žrtvi sv. Mise dijeli On, obnavljajući tajanstveno svoju smrt na križu, gladnom narodu u pustinji ovoga svijeta krepku hranu milosti i kruh života. U Žrtvi umrimo s Kristom taštini i grijehu pa nam nijedna prošnja ne će biti uzaludna, nijedna želja prazna. Naše će stope čvrsto i sigurno stajati na stazama Božjim.

Nahranjeni, očišćeni i osnaženi sv. Euharistijom stupamo i mi k njegovu svetom šatoru da mu kao punopravni građani nebeske domovine pjevamo psalme.

7. nedj. po Duhovima — **Plemenito stablo**

Već smo mnogo puta prikazivali svetu žrtvu i primili mnogo spasonosnih opomena, a ipak smo kao stablo koje ne rađa ploda ili što je još gore kao ono koje rađa zle plodove. Ponekad se čini da se vraćamo u stanje prije posinovljenja. Mi doista govorimo »Gospodine, Gospodine . . .«, ali odmah iza toga zaboravljamo što smo primili, obećali i živimo po zahtjevima naše pale naravi. Jasno je da su plodovi što ih donosimo zli i da tako božanski život u nama umire. Običajnost nas čini nepokretnima. Budući da sunce Kristovih misterija uvijek sjaje zato mi ne primamo nebesku svjetlost svakog dana kao novi oživljavajući Božji dar.

Crkva je u brizi za nas. Zato nas zove k oltaru da nas pouči strahu Gospodnjem. Iako smo ovog tjedna možda donijeli mnogo zlih plodova, odazovimo se i s njom zajedno prinesimo novozavjetnu žrtvu koja nadvisuje sve starozavjetne žrtve pa i Abelovu jer je ova žrtva sam Krist. Gospod će je primiti i blagosloviti. Po krvi ove žrtve mi ćemo se očistiti. Vjerujmo i uzdajmo se.

Blagovanje svetih otajstava proizvest će u nama spasonosno djelovanje jer Krist dolazi da nam pomogne, da nam oprosti naše opačine, da od nas učini plemenito stablo koje će uroditi dobrim plodovima svetosti i vječnoga života.

8. nedj. po Duhovima — **Abba, Oče**

S kakvom li mudrošću koriste djeca ovoga svijeta svako sredstvo da sačuvaju svoj zemaljski život? A kako li bi tek morao pametno misliti i raditi onaj koji je po sv. krštenju primio milosrđe Božje, Božje baštinstvo i posinovljenje, da sačuva to dragocjeno blago?

Najbolji način da u tom uspijemo je da se predamo u volju Božju poput Krista koji na poseban način to čini u Žrtvi sv. Mise. Istim, njegovim duhom morali bi disati svi koji zajedno s njim prinose žrtvu. Onaj koji se Bogu potpuno preda može sve jer Bog spašava one koji su ponizna i odana srca. Takovi mogu očekivati vječne radosti čiji je predokus svaka Žrtva.

Osjećaj da smo djeca Božja rješava sve životne probleme. Kad danas pristupamo k stolu Gospodnjem na ustima nam je riječ: Kako je sladak Gospod! Da, sladak je jer smo mi gladni, drag jer obnavlja sile naše duše i tijela, mio jer nam daje svoj duh po kom zajedno s njim vapimo: Abba, Oče!

9. nedj. po Duhovima — **Ostati u Kristu**

Izraelci u pustinji nisu izvršavali Gospodnjeg zakona. Zato su mnogi pomrli i nisu ušli u obećanu zemlju. I kad je Spasitelj došao među njih, srce im je ostalo zatvoreno, tvrdo. Nisu ga primili. Zato On plače.

Ni nama ne manjka mana, pogrešaka, ali imamo spremnu volju za izvršavanje zakona Božjeg. To je dar što ga danas imamo staviti na oltar. Naše su nevolje doista velike. Sami ih po sebi ne bismo mogli svladati ali kao djeca Božja mi to očekujemo od Žrtve jer je istina da, kad god se ona slavi, da se izvršava djelo otkupljenja.

Ako želimo postići ono što je »za mir naš«, spremimo se za Kristov pohod u Pričesti, uzblagujmo ga i ostanimo zauvijek u njemu.

10. nedj. po Duhovima — **Kako ćemo postati veliki**

Najljepše ćemo sudjelovati u današnjem bogoslužju ako pred oči stavimo kao središnju točku priču o cariniku, ako se

obučemo u njegov duh i tako pristupimo k svetoj Žrtvi, ako oživimo svijest da smo po sebi ništa ali i da sve možemo po onom koji svoju moć najviše pokazuje praštanjem.

Nužni preduvjet za istinsko svetkovanje Žrtve je pouzdanje u Boga. Darove koji se prinose smjerno i pouzdano prima Gospodin sebi na slavu a nama na spasenje. To je učinak svake svete žrtve, glavni cilj cjelokupne liturgije.

Sveta Pričest nije samo primanje nego je ona i darivanje. Sjedinjenje s Bogom treba da nas ojača, posveti i stvori od nas žrtvu pravde, paljenicu Njemu na čast. Ostvarimo li to, sigurno je da ne ćemo ostati bez njegove pomoći. Što manji i ponizniji budemo dolazili u crkvu to ćemo se opravdaniji vraćati svojoj kući.

11. nedj. po Duhovima — **Život**

Jedino vrijedno što posjedujemo je božanski život koji je u nama niknuo po svetom krštenju kad je umro stari čovjek. Odtada milost djeluje u nama i baš zbog toga smije svaki od nas s Pavlom reći: Milošću Božjom jesam što jesam — živim.

Taj život se razvija i jača svaki put kad god u žrtvi uranjamo s Kristom u mističnu smrt. Divne li istine: smrt i život su za nas isti miterij. Eto razloga našem klicanju i našoj radosti. Samo kad bismo to znali pravo cijeniti!? Samo kad bismo se velikodušno htjeli prikazati, darovati.

Bog nikomu ne ostaje dužan. Obiljem svoje darežljivosti nadvisuje i zasluge i želje onih koji ga mole. Moramo i mi biti darežljivi! Na naš dar kruha i vina, odanosti i ljubavi Bog uzvraća neusporedivo većim — Kristom koji je jedini u stanju da spasi i dušu i tijelo, da spasi život.

Ignacije Vugdelija

DUH POSINOVLJENJA

(Poslanica 8. nedj. po Duhovima)

Žalosna drama koju Pavao razvija u poslanici Rimljanima (7, 7 i sl.) završava u 8. poglavlju. Tri su glavna lica u toj drami: Mojsijev zakon, grijeh i Židov kao član sinagoge. Poslije proglašenja Mojsijeva zakona na neki način Židov dobiva puniju spoznaju grijeha, ali ga ipak ta spoznaja ne opravdava. Čovjek je na neki način razdijeljen, želio bi

obučemo u njegov duh i tako pristupimo k svetoj Žrtvi, ako oživimo svijest da smo po sebi ništa ali i da sve možemo po onom koji svoju moć najviše pokazuje praštanjem.

Nužni preduvjet za istinsko svetkovanje Žrtve je pouzdanje u Boga. Darove koji se prinose smjerno i pouzdano prima Gospodin sebi na slavu a nama na spasenje. To je učinak svake svete žrtve, glavni cilj cjelokupne liturgije.

Sveta Pričest nije samo primanje nego je ona i darivanje. Sjedinjenje s Bogom treba da nas ojača, posveti i stvori od nas žrtvu pravde, paljenicu Njemu na čast. Ostvarimo li to, sigurno je da ne ćemo ostati bez njegove pomoći. Što manji i ponizniji budemo dolazili u crkvu to ćemo se opravdaniji vraćati svojoj kući.

11. nedj. po Duhovima — **Život**

Jedino vrijedno što posjedujemo je božanski život koji je u nama niknuo po svetom krštenju kad je umro stari čovjek. Odtada milost djeluje u nama i baš zbog toga smije svaki od nas s Pavlom reći: Milošću Božjom jesam što jesam — živim.

Taj život se razvija i jača svaki put kad god u žrtvi uranjamo s Kristom u mističnu smrt. Divne li istine: smrt i život su za nas isti miterij. Eto razloga našem klicanju i našoj radosti. Samo kad bismo to znali pravo cijeniti!? Samo kad bismo se velikodušno htjeli prikazati, darovati.

Bog nikomu ne ostaje dužan. Obiljem svoje darežljivosti nadvisuje i zasluge i želje onih koji ga mole. Moramo i mi biti darežljivi! Na naš dar kruha i vina, odanosti i ljubavi Bog uzvraća neusporedivo većim — Kristom koji je jedini u stanju da spasi i dušu i tijelo, da spasi život.

Ignacije Vugdelija

DUH POSINOVLJENJA

(Poslanica 8. nedj. po Duhovima)

Žalosna drama koju Pavao razvija u poslanici Rimljanima (7, 7 i sl.) završava u 8. poglavlju. Tri su glavna lica u toj drami: Mojsijev zakon, grijeh i Židov kao član sinagoge. Poslije proglašenja Mojsijeva zakona na neki način Židov dobiva puniju spoznaju grijeha, ali ga ipak ta spoznaja ne opravdava. Čovjek je na neki način razdijeljen, želio bi

se kloniti zla koje je odurno, a ipak čini to zlo: »Ne činim ono što hoću, nego činim ono na što mrzim« (Rimlj 7, 14). Slično je tako kazao i Ovidije: »Vidim dobro i odobravam ga, no ja idem za onim što je zlo« (Metamorfoze VII, 20—21). Epiktet se izrazio da grješnik »ne čini ono što hoće, nego čini ono što neće« (Dissertationes II, 26, 4). Za njima su isto rekli Seneka, Euripid i Plutarh. To je drugi zakon koji čovjekovu dušu zarobljava i tiranizira.

U 8. poglavlju pred Pavlovim očima puca vizija utjehe i nade. Isusovom smrću dolazi opravdanje, duša prima nadzemaljski ukras milost posvetnu, ucjepljuje se u Isusa, doživljava mir što ga donosi opravdanje. No ipak taj mir nije nepomućen. Nadvladana grešna ljudska narav još nije mrtva, tjelesne pobude javljaju se i poslije opravdanja i nastoje uzeti prevlast nad dušom. Sv. Pavao stavlja pred oči svojih vjernika svete obaveze što su ih primili, a s tim obavezama ujedno im stavlja pred oči i sjajan završetak.

Rim 8, 12—17:

12 *Braćo, mi nismo dužnici tijelu da bismo živjeli po tijelu.*

13 *Budete li živjeli po tijelu umrijet ćete; a budete li krotili tjelesna djela živjet ćete.*

14 *Oni koji se dadu voditi Duhom Božjim, to su sinovi Božji.*

15 *Jer niste primili duha ropstva da se ponovo bojite, nego ste primili Duha posinovljenja u kojemu vapite: Abba, Oče!*

16 *Taj isti Duh svjedoči skupa s našim duhom da ste djeca Božja. A ako smo djeca, tada smo i baštinici:*

17 *baštinici Božji, a subaštinici Kristovi.*

Ako je Isusov sljedbenik milošću izbavljen od ropstva tijela i tjelesnih pohota tim ujedno prima obvezu da izmijeni svoju službu: ranije je robovao tijelu a sada treba da slijedi poticaje milosti. Izraz **dužnici smo . . .** cilja na pozitivni daljni rad. **Tijelo (sarks)** ovdje označuje ljudsku narav sklonu na zlo. **Ne biti dužnici tijelu** prema tome mogli bismo izraziti ovako: ne živjeti životom koji se temelji na ljudskim sudovima, koji stoji pod uplivom ljudskih predrasuda ili je posvećen ljudskim ambicijama. Vjernici koje apostol oslovljava riječju **braćo! (adelphoi)** odrekli u se ranijeg rđavog življenja

no još postoji pogibao i mogućnost da se povrate na ono čega su se odrekli.

13 Milošću proizvedeno opravdanje učinilo je promjenu u gospodarima: ranije su vjernici slijedili tjelesna djela, a sada moraju služiti novoga gospodara — Duha Svetoga. Vjernik poslije krštenja stoji pred dilemom: ili duhovni napredak ili duhovni brodolom. Tjelesne sklonosti treba držati na uzdi jer one ponovo izbijaju koji put vulkanskom snagom. Popuštanjem tjelesnim prohtjevima doživljava se duhovna smrt, dok suzbijanjem istih prohtjeva duša napreduje na započetom duhovnom putu. Krotiti tjelesna djela znači pomoću milosti potiskivati požude pokvarene naravi.

14-15 Novi gospodar čijem se vodstvu prepušta krštenik ovdje je jasnije izražen. Oni koji su živjeli pod Mojsijevim zakonom St. Z. imali su drukčiji odnos prema Bogu-Jahvi negoli ga sada imaju krštenici. Ranije je odnos poklonika Jahvinih u duše ulijevao strah, a sada se u duši rađa nov odnos za koji ne zna ni poganski svijet ni židovski zakon, **odnos djeteta prema Ocu.** Krštenik ne postaje djetetom Božjim tek tim što dopušta da ga vodi Duh Sveti. Naprotiv, sinovstvo Božje, udioništvo u Božjoj naravi, bogoliki život su neposredna posljedica izljeva posvetne milosti. Vjernik je svjestan novog odnosa prema Bogu kao Ocu. **Pod kroćenjem tjelesnih djela** je drugim riječima izraženo vodstvo Duha Svetoga ljudskom dušom. Na usta Božje djece od sebe navire izraz: **Abba, Oče!** Nasuprot duhu ropstva **(pneuma douleias)** koji rađa strahom krštenik je prožet novim osjećajem; prožet je duhom posinovljenja **(pneuma hyiothesias,** Vg **spiritus adoptionis). To** je Duh koji nas čini djecom Božjom, Duh u kojemu ili pomoću kojega glasno kličemo **(krazomen):** Abba, Oče! Zvuk onoga glasa koji nas je naučio molitvu kraljevstva Božjeg: **Oče naš** u kojoj neizmjernog Boga nazivljemo Ocem nije zamuknuo (Bardenhewer). Možda je apostol namjerno stavio riječ u aramejskom i grčkom zato da istakne kako je jedna te ista vjera obraćenih pogana i Židova (Rosadini). Ta molitva ne bi kršćanima došla na usta da nisu potaknuti Duhom Svetim: **»u njemu vapimo«.**

16 Starozavjetni mudrac je napisao (Crkv 9,1) da nitko ne zna da li je vrijedan ljubavi ili srdžbe Božje. Tu je misao ovdje Pavao zaodjenuo dubljim mislima. Kršćanima koji **potaknuti od Duha Svetoga** vape **Oče!** treba pomoć nekog drugog da budu zaista vrijedni izgovarati tu molitvu; drugim

riječima potrebna je pomoć Duha Svetoga. Vlastito svjedočanstvo o opravdanju nije dovoljno. To je izrazio i Tridentinski Sabor (S. 6, De justificatione 9). Nitko naime nije siguran sigurnošću vjere (certitudine fidei) da se nalazi u milosti Božjoj. Stoga slabo ljudsko svjedočanstvo o sinovstvu Božjem treba potkrijepiti drugim svjedočanstvom. Zato je stavljen izraz: Duh Sveti zajedno svjedoči **(synmartyrei)**, tj. skupa s nama svjedoči da smo zaista sinovi Božji. Krštenici su djeca Božja jer su ucjepljeni u Krista po krštenju (6, 5).

17 Iz božanskog posinovljenja Pavao izvodi zaključak: **sinovstvo daje pravo na baštinu.** Dakako ovdje izraz treba uzeti analogno ukoliko naime otac ne mora umrijeti da sin prijeđe u pravno posjedovanje Očeve baštine: Božje vječne slave u nebu. Tu vjernici nisu prvi ni jedini baštinici. Baštinik je Božji Sin Isus Krist »prvorođenac među mnogom braćom« (8, 29). Tek u zajednici s njim vjernik dolazi do vječnog Božjeg posjeda. Vjernici su baštinici s Kristom **(sykleronomoi)**. Možda ovdje zamjećujemo zadnje odjeke ideje **»baština«**. Tom je idejom protkan sav Stari Zavjet počevši od Jozue (Josua-Isus!) koji je Kanaan podijelio na dvanaest plemena Izraelskih (R. Knox).

o. Franjo Carev

U naše dane ništa nije tako hitno, tako važno, a ujedno puno nade kao pozivati Božji narod, veliku obitelj Krista Isusa, k najpotrebnijoj hrani liturgijske pobožnosti što je pripravljena dahom Duha Svetoga koji je duša Crkve i svakog njezinog sina.

(Pio XII)

Dušobrižnik ne smije ići za pukom u onom što nije dobro nego ga treba poučiti i odgojiti.

(Sv. Pio X)

Liturgija je dragocjeno i nepresušivo vrelo svjetla i radosti.

(Pio XII)

DOGMATIČNE MISLI O BIRMI

V našem stoletju se je zanimanje za zakrament sv. birme zelo povečalo. Svetopisemske, dogmatične in zgodovinsko liturgične študije so omogočile popolnejšo sintezo katoliškega nauka o birmi. Zunanji povod za intenzivnejši študij tega zakramenta je dala tudi poživitev laiškega apostolata v Cerkvi. Iz obsežne literature prinašamo le nekaj misli.

1. Birma je dopolnilo krsta.

Pri krstu postanemo božji otroci, pri birmi pa postanemo v božjem kraljestvu odrasli, polnoletni ali dozoreli. Pri birmi »dospemo do popolnega moža, do mere polne starosti Kristusove« (Ef 4, 13). Zaradi tega krst še ni nepopoln zakrament. Tudi krščeni so polni udje Kristusovega telesa. Tudi ti imajo dolžnost in sposobnost, da pri zidanju božjega kraljestva sodelujejo. Birma pa tej sposobnosti daje posebno področje in smer, namreč dolžnost, delati za božje kraljestvo v javnosti. Že Evzebij iz Galije iz 5. stoletja porablja primero: krst je sprejem med vojake, pri katerem novinec dobi vojaške znake, birma je pa oborožitev za boj. Tako je birma dopolnilo krsta, nikakor pa ni njegov integralni del, podobno kakor škofovsko posvečenje ni integralen del mašniškega posvečenja.

2. Birma vtisne neizbrisno znamenje.

Po nauku sv. Tomaža postanemo po vsakem zakramentalnem znamenju podobni Kristusu duhovniku. Z znamenjem smo določeni, odbrani za božje češčenje v krščanski veri. Po krstnem znamenju dobimo dolžnost in oblast, vojskovati se zoper nevidne sovražnike zveličanja. Po znamenju, ki ga dodobimo pri birmi, pa tudi oblast in dolžnost, duhovno se vojpričati za Kristusa. Po nauku sv. Tomaža so nam v tem zgled skovati zoper vidne nasprotnike zveličanja, to je na zunaj apostoli, ki so v dvorani zadnje večerje stanovitno molili, po prihodu Svetega Duha pa vero javno izpričevali.

Pri krstu postanemo »kakor novorojeni otroci« (1 Pet 2, 2), pri birmi pa duhovno dozoreli. Pri krstu postanemo udje Kristusovega telesa, pri birmi pa Kristusovi vojaki, bojevniki, Kristusova duhovna vojska. Po znamenju birme smo podobni Kristusu »voditelju in dopolnitelju vere« (Hebr 12, 2). Po znamenju birbe se nam pomnoži sposobnost, da moremo prejeti vse zakramentalne in izvenzakramentalne milosti, ki jih potrebujemo, da Kristusovo vero po službeni dolžnosti izpove-

dujemo. Po znamenju je birmanec deležen Kristusovega duhovniškega, kraljevskega in učeniškega dostojanstva.

Način »boja« birmanca mora biti podoben Kristusovemu načinu. Kristus je zmagal s tem, da se je v popolni ljubezni za nas daroval. Tudi kristjan naj zmaguje s tem, da se v ljubezni do Boga in do bližnjega daruje — zato je bil pri birmi maziljen s Sv. Duhom — duhom ljubezni.

Tako pri birmi prejmemo »kraljevo duhovstvo« (1 Pet 2, 9). Birma je posvetitev za apostolat.

V tej zvezi je pomembno, kako je prišel v obred sv. birme udarec na lice (alape), ki ga škof da birmancu z besedami: »Pax tecum«. Nekdaj je bil to poljub miru, na katerega je birmanec odgovoril: »Et cum spiritu tuo.« Udarec je prišel v obred šele, ko so krščansko vero sprejeli germanski narodi. V liturgičnih knjigah ga prvič srečamo v Pontifikalu škofa Duranda iz Mende konec 13. stoletja. Očitno so ga presneli v liturgijo iz posvečevanja vitezov. V rimskem in germanskem pravu je udarec pomenil osvoboditev sužnja ali podložnika. Vitez je nekdaj po blagoslovu postal iz nedoraslega oprode dorasel vitez in bojevnik, ki naj brani pravice vdov in sirot. Pomen udarca na lice pri birmi je torej ta, da krščeni z birmo postane polnoleten član Cerkve, ki ne sme poznati strahu, temveč se mora vojskovati za božje kraljestvo.

To o neizbrisnem znamenju birme danes najbolje razlagata španski teolog Solá in münchenski dogmatik Schmaus.

3. Milosti birme.

Kar je Sveti Duh Kristusu in Cerkvi, to je po zakramentih krsta in birme posameznemu kristjanu. Kristus je bil posvečen s Svetim Duhom pri učlovečenju, pri krstu v Jordanu se je pa ta polnost Svetega Duha razodela; Kristus je bil tedaj vpeljan v javno delovanje. Cerkev je prejela Svetega Duha ob svoji ustanovitvi na Gospodovem križu, njegova polnost se je pa razodela na zunaj v njegovem vidnem prihodu na binkoštni praznik. Kristjan prejme prvič Svetega Duha v krščanski iniciaciji, pri krstu, polnost notranje pravičnosti in dolžnost, pričati za Kristusa, pa pri birmi.

»Učinek tega zakramenta je«, pravi odlok za Armence (D 697), »da se v njem daje Sveti Duh za moč, kakor je bil dan apostolom na binkošti, v ta namen namreč, da kristjan neustrašeno izpoveduje Kristusovo ime. Zato ga mora škof maziliti na čelu, kjer je sedež sramežljivosti, da bi se kristjan

ne sramoval izpovedovati Kristusovo ime in se zlasti ne sramoval Kristusovega križa.«

Birma nas tudi v tem naredi podobne Kristusu, da nam dá polnost milosti, to je milost v obilni meri. Kristus je bil v prvem trenutku svojega učlovečenja »poln milosti in resnice« (Jan 1, 14), polnost te milosti se je pa razodela pri krstu v Jordanu. »Jezus se je vrnil od Jordana poln Svetega Duha« (Lk 4, 1). Da dobe polnost milosti, naj prejmejo birmo tudi otroci v smrtni nevarnosti, da bodo zaradi večje milosti uživali v nebesih tudi večjo slavo. Sv. Tomaž pravi: »Kakor na zemlji birmani otroci dosežejo večjo milost, tako dosežejo po smrti večjo slavo.« To omenja in sv. Tomaža navaja tudi instrukcija za navadnega duhvnika, ki z oblastjo, poverjeno od svete stolice, v smrtni nevarnosti deli sveto birmo.

4. Starost otrok za birmo.

Dogmatični razlogi ne govore niti za zgodnjo niti za pozno birmo. Sv. Tomaž pravi: »Duhovno prerojenje in duhovna doraslost zadevata dušo; ta je pa neumrljiva. Kakor moremo o starosti prejeti duhovno prerojenje, tako moremo v mladostnih ali celo v otroških letih doseči polno starost. Telesna starost na dušo ne vpliva.«

Na vzhodu so birmo vedno podeljevali in jo še danes podeljujejo pri krščanski iniciaciji, pri uvajanju v krščansko vero, torej tudi dojenčkom, obenem s krstom in prvim obhajilom. Na zapadu so v 4. in 5. stoletju birmo začeli ločevati od krsta, če škof ni bil dosegljiv. Četrti lateranski zbor je glede obhajila uzakonil tedanjo navado, da so otroke obhajali šele, ko so prišli k pameti. To je zbudilo težnjo, da so tudi birmo odlašali do sedmega leta. Praktično so pa birmo v naslednjih stoletjih podeljevali od sedmega do dvanajstega in celo štirinajstega leta. To prakso je v bistvu potrdil tridentinski Rimski katekizem; določil je, naj se birma ne podeli pred sedmim letom, če ne čakamo dvanajstega leta.

Romanski Španija in Portugalska ter njune nekdanje kolonije so ohranile zgodnjo birmo, celo pred prvim obhajilom .V Franciji se je zadnje stoletje zbudilo gibanje za zgodnjo birmo in sveta stolica ga je pospeševala. Sedaj veljavni francoski direktorij za podeljevanje sv. zakramentov iz leta 1951 priporoča zgodnjo birmo. »Prejeti jo je treba pred prvim obhajilom; posebno dandanes, ko so celo otroci dolžni pričati pred razkristjanjenim svetom.«

Zakonik cerkvenega prava pravi v kan. 788, da je primerno, da se v latinski Cerkvi s podelitvijo birme počaka približno do sedmega leta.

Prima Romana Synodus iz leta 1960. pa pravi v drugi knjigi, kjer razpravlja o pastoralni dejavnosti, v. čl. 391: »Župniki naj starše opominjajo, da skrbe, da bodo njih otroci pravi čas prejeli sveto birmo, namreč takoj, ko so prisli k pameti, in naj jih pripravijo na birmo tako, da bodo ta zakrament in dolžnosti, ki jih prevzemajo, zadosti spoznali.« V členu 396 pravi pa: »Primerno je, da otrok ne pustimo k birmi isti čas, ko gredo k prvemu obhajilu.«

Pri osrednji pripravljalni komisiji za drugi vatikanski cerkveni zbor sta bila poudarjena oba vidika: zgodovinski, ki govori za zgodnjo birmo, in pastoralni, ki govori za bolj pozno birmo. Odločitev pričakujmo od vesoljnega zbora.

Dr JOŽE POGAČNIK

ŠTO JE IRENIZAM?

Na str. 54. ovogod. »Službe Božje« urednik je spomenuo ideju koju naš liturgijski apostolat još nije isticao. Svakako spadaju zajedno: pravilno shvaćeni *liturgijski i ekumenski apostolat.* Nastojanje oko liturgijske obnove privode vjernike prvom i nenadoknadivom vrelu života, a istodobno se taj život želi približiti svima »koji se ponose kršćanskim imenom« (Ivan XXIII). Po katoličkom je svijetu to odavno mnogima jasno pa često isti pobornici, isti listovi i ista središta promiču liturgijsku i ekumensku ideju. Jedna i druga očekuje od skorog II vatikanskog sabora mnogo, prema više puta izraženim intencijama Sv. Oca i prema pripremama što su ih obavili komisija za liturgiju i sekretarijat za sjedinjenje kršćana.

Rad za sjedinjenje zovemo *ekumenskim* (sveopćim), jer mu je cilj da sve Kristove sljedbenike po svemu svijetu okupi u jedno stado pod jednim Pastirom. Dakako, ne ide se za tim da se napuste rasne, povijesne, liturgijske, pravne i druge razlike i običaji, nego da se svi uklope u jedno živo otajstveno tijelo Kristovo. Da će svakoj skupini biti osigurano mirno uživanje njezinih posebnosti, vidi se već iz načina kojim katolička Crkva nastoji da dođe do sjedinjenja. K njemu

Zakonik cerkvenega prava pravi v kan. 788, da je primerno, da se v latinski Cerkvi s podelitvijo birme počaka približno do sedmega leta.

Prima Romana Synodus iz leta 1960. pa pravi v drugi knjigi, kjer razpravlja o pastoralni dejavnosti, v. čl. 391: »Župniki naj starše opominjajo, da skrbe, da bodo njih otroci pravi čas prejeli sveto birmo, namreč takoj, ko so prisli k pameti, in naj jih pripravijo na birmo tako, da bodo ta zakrament in dolžnosti, ki jih prevzemajo, zadosti spoznali.« V členu 396 pravi pa: »Primerno je, da otrok ne pustimo k birmi isti čas, ko gredo k prvemu obhajilu.«

Pri osrednji pripravljalni komisiji za drugi vatikanski cerkveni zbor sta bila poudarjena oba vidika: zgodovinski, ki govori za zgodnjo birmo, in pastoralni, ki govori za bolj pozno birmo. Odločitev pričakujmo od vesoljnega zbora.

Dr JOŽE POGAČNIK

ŠTO JE IRENIZAM?

Na str. 54. ovogod. »Službe Božje« urednik je spomenuo ideju koju naš liturgijski apostolat još nije isticao. Svakako spadaju zajedno: pravilno shvaćeni *liturgijski i ekumenski apostolat*. Nastojanje oko liturgijske obnove privode vjernike prvom i nenadoknadivom vrelu života, a istodobno se taj život želi približiti svima »koji se ponose kršćanskim imenom« (Ivan XXIII). Po katoličkom je svijetu to odavno mnogima jasno pa često isti pobornici, isti listovi i ista središta promiču liturgijsku i ekumensku ideju. Jedna i druga očekuje od skorog II vatikanskog sabora mnogo, prema više puta izraženim intencijama Sv. Oca i prema pripremama što su ih obavili komisija za liturgiju i sekretarijat za sjedinjenje kršćana.

Rad za sjedinjenje zovemo *ekumenskim* (sveopćim), jer mu je cilj da sve Kristove sljedbenike po svemu svijetu okupi u jedno stado pod jednim Pastirom. Dakako, ne ide se za tim da se napuste rasne, povijesne, liturgijske, pravne i druge razlike i običaji, nego da se svi uklope u jedno živo otajstveno tijelo Kristovo. Da će svakoj skupini biti osigurano mirno uživanje njezinih posebnosti, vidi se već iz načina kojim katolička Crkva nastoji da dođe do sjedinjenja. K njemu

vodi samo put ljubavi i strpljenja, poštivanja i pomirljivosti. Mir (eirene) je Isusov božićni i uskrsni dar, mir je on ostavio svojoj Crkvi da ga širi među ljude koje Bog ljubi, a to su svi na zemlji i posebno oni koji u nj vjeruju.

Zadnjih se je decenija u takvom pomirljivom stanovištu prema nekatoličkim kršćanima osobito isticao veliki belgijski kardinal Mercier. Belgijanac je i najizrazitiji pobornik kako liturgijske obnove tako i irenizma Dom Lambert Beauduin. Prema želji Pija XI ustanovio je unionistički benediktinski samostan Chevetogne, koji izdaje uglednu reviju »Irenikón«. Sadašnji je Sv. Otac još kao pariski nuncij i mletački patrijarha u nekoliko navrata izjavio da se posve slaže s načinom Dom Beauduina. Na papinskoj je stolici više puta i na razne načine pokazao da je irenizam njegovo sredstvo »osvajanja«. Misli, dakako, isto kako su mislili svi njegovi predšasnici, što je došlo do izraza osobito u njegovoj enciklici »Aeterna Dei sapientia« o 1500 godišnjici sv. Lava Velikoga, ali je bez sumnje u svoj nastup prema drugim kršćanima unio novu notu srdačnosti i pomirljivosti. Bog daje Crkvi papu kakvog treba, pa je nama dao ovakvoga.

Kod nas je ovo bolna tačka. Nije čudno, izloženi smo kao malo koji narod na svijetu. Samo su dvije malene otočke biskupije bez pravoslavnih starosjedioca, a još kao da nismo našli pravo katoličko stanovište prema njima. Dok nas je kroz stoljeća koliko toliko povezivala zajednička borba »za krst časni i slobodu zlatnu«, zadnjih smo sto godina često bili na udaru dvaju ekstrema. Krivo shvaćeno rodoljublje, nošeno od liberalaca koji su svako isticanje vjerske istine i života nazivali klerikalizmom, uporno je nastojalo nivelirati sve vjerske razlike pod parolom »brat je mio — koje vjere bio«. Ne da se zanijekati da nas je to stajalo mnogo vrlo osjetljivih gubitaka, osobito indiferentizmom, mješovitim brakovima itd. Još je veće zlo što je taj ekstrem izazivao drugi po kojemu smo trebali rušiti svaki most k drugima i na bilo koji, pa i nekatolički (tj. neevanđeoski) način samo braniti svoje.

Između ta dva ekstrema bilo je nosioca ispravnog, kršćanskog shvaćanja. Dosta je spomenuti samo dva imena. Mariborski biskup bl. usp. Martin Slomšek pred 111 godina ustanovio »Bratovščinu sv. Cirila in Metoda« i pokazao put kojim su mnogi išli. Đakovački biskup J. J. Strosmajer, uza sve svoje slabosti, pokazao je baš u ovoj tački veličinu svojega duha. I nedavno su Nijemci ponovno istakli da je on bio

najbolji govornik I vatikanskog sabora i da je baš on doživio najviše napadaja radi svojeg shvaćanja da je tada bilo neoportuno proglasiti papinsku nezabludivost, u koju je inače vjerovao zajedno sa svim stoljećima. Kolikogod je bio sklon istočnoj braći, ipak se je definiranoj dogmi pokorio i do smrti jasno ispovijedao svoju privrženost Sv. Stolici. Njegova katedrala, posvećena jedinstvu crkava, trajan je amanet koji nas sve navodi na misao vodilju velikog biskupa.

»Da li je moguće u ovom pogledu što konkretno poduzeti?« pita urednik u spomenutom članku. Od velike je to važnosti za naš liturgijski i pastoralni rad, shvaćen širokogrudno i dalekosežno. Urednik pravom stavlja na prvo mjesto molitvu. Suvišna je svaka riječ koliko nam Crkva preporuča da molimo za sjedinjenje kršćana. Ne može ona drukčije, želja je to njezinog božanskog Zaručnika. Ne samo molitvenom osminom u siječnju i duhovskom devetnicom, već nam u svakoj sv. Misi stavlja na usta tu veliku potrebu na početku kanona i prije pričesti. Vjernicima se na prikazanju preporuča »molitva vjernika« koja prema našem starodrevnom tekstu počinje: »Bože, daj mir, jedinstvo svetoj Crkvi kršćanskoj« ili u 3. dijelu velikih litanija ima nekoliko sličnih zaziva.

Tko prati događaje po svijetu, vidi da ne molimo uzalud. Mons. Felici, tajnik centralne koncilske komisije, rekao je: »Sjedinjenje je nada«, ali ta nada dobiva sve više temelja. S katoličke, pravoslavne i protestantske strane padaju izjave, čine se koraci i pokazuje se dobra volja kako se pred par decenija nije moglo ni očekivati. To nam ima biti poticaj na još žarču i ustrajniju molitvu. Ona je isprosila ovo poboljšanje, samo ona nas može privesti i kraju. Nesloga, rastava i raskol su dar sotone, a sjedinjenje dolazi samo od Boga. Još uvijek ga premalo i preslabo molimo za to.

Krivo bi bilo i na polju irenizma očekivati čudo. Bog sve vodi, pa tako su u njegovoj ruci i putevi sjedinjenja, ali tim putevima moramo mi ići. Putevima kršćanske *snošljivosti* i *ljubavi*. Stoga treba cijeniti sve što je na drugome dobro, pa i onda kad je to dobro drukčije nego naše, kad je možda i manje nego naše, bilo da je tako doista ili se nama čini. Osobito nas mora veseliti svako približavanje bilo koga Kristu, njegovoj nauci i milosti. Što smo bliži središtu, bliži smo i međusobno, kako je kroz tolike godine naglašavao prof. Grivec. Nikakvo drugo jedinstvo nije ostvarivo niti bi bilo

trajno nego samo ono koje se osniva na Kristu Isusu, Glavi čitavog otajstvenog tijela. Kadgod smo u prigodi da to jedinstvo s Kristom potaknemo, pomognemo i učvrstimo, bilo kod svojih bilo kod onih izvana, smatrajmo to svojom katoličkom dužnošću. Isto tako treba izbjegavati sve što nas rastavlja. Papa nam je kazao da ne koristi istraživati tko je veći krivac za raskol. Vjerske razlike nije moguće premostiti nego putem irenizma. Bez obzira na prestiž, jer je ljubav i poniznost najbolji prestiž istine. Crkva i u tom pogledu treba skinuti »kraljevsko odijelo«, kako je kard. Montini zapisao u ovogodišnjoj svojoj korizmenoj poslanici.

Ima ih, osobito među protestantima, koji misle da bi se kat. Crkva trebala odreći nekih dogmi, kako bi mogla okupiti sve kršćane oko iste vjeroispovijesti. To je uzaludno očekivanje. Kard. Bea, predsjednik koncilskog sekretarijata za sjedinjenje, nedavno je pred raznim skupovima kazao da se ne može poništiti ono što je Duh Sveti izveo u Crkvi kroz stoljeća. Na dogmatskom se polju ne može ni za dlaku popustiti od vjerskih istina, ali u svakidašnjem životu možemo mnogo toga irenično pojasniti i približiti. Neki se naš svećenik odavna poznavao s pravoslavnim protom. Nisu prekinuli veze ni kad je jedan postao biskup a drugi episkop. Naš je biskup to spomenuo sadanjem papi, pa je Ivan XXIII ne samo odobrio taj postupak nego je i znao naći vidljiv znak svoje očinske privrženosti i ljubavi prema onom episkopu.

Ovaj je članak napisan i potpisan s nekom zebnjom da ne bude shvaćen nepravilno. Neki drukčije misle i navode mnoge činjenice za koje tvrde da daju pravo samo njima. Bilo bi poželjno da se jave, makar pseudonimom, pa da se pojmovi raščiste. A ono što se ne može perom, bit će lakše i možda uputnije riječima. Samo se ne oglušiti glasu vremena, glasu Crkve, glasu Duha Svetoga! Nije moguće da se ne će naći zajednički jezik, ako nas vodi pravo shvaćeni irenizam, ako nam je do mira i sjedinjenja u Božjoj kući.

o. Martin Dr Kirigin OSB

PONOVNA USPOSTAVA SAMOSTALNOG ĐAKONATA

»Žetva je velika, ali poslenika je malo« kao u početku jednako odjekuje i u našim danima, a možda danas još i više obzirom na veliki porast pučanstva i nerazmjerno mali broj

trajno nego samo ono koje se osniva na Kristu Isusu, Glavi čitavog otajstvenog tijela. Kadgod smo u prigodi da to jedinstvo s Kristom potaknemo, pomognemo i učvrstimo, bilo kod svojih bilo kod onih izvana, smatrajmo to svojom katoličkom dužnošću. Isto tako treba izbjegavati sve što nas rastavlja. Papa nam je kazao da ne koristi istraživati tko je veći krivac za raskol. Vjerske razlike nije moguće premostiti nego putem irenizma. Bez obzira na prestiž, jer je ljubav i poniznost najbolji prestiž istine. Crkva i u tom pogledu treba skinuti »kraljevsko odijelo«, kako je kard. Montini zapisao u ovogodišnjoj svojoj korizmenoj poslanici.

Ima ih, osobito među protestantima, koji misle da bi se kat. Crkva trebala odreći nekih dogmi, kako bi mogla okupiti sve kršćane oko iste vjeroispovijesti. To je uzaludno očekivanje. Kard. Bea, predsjednik koncilskog sekretarijata za sjedinjenje, nedavno je pred raznim skupovima kazao da se ne može poništiti ono što je Duh Sveti izveo u Crkvi kroz stoljeća. Na dogmatskom se polju ne može ni za dlaku popustiti od vjerskih istina, ali u svakidašnjem životu možemo mnogo toga irenično pojasniti i približiti. Neki se naš svećenik odavna poznavao s pravoslavnim protom. Nisu prekinuli veze ni kad je jedan postao biskup a drugi episkop. Naš je biskup to spomenuo sadanjem papi, pa je Ivan XXIII ne samo odobrio taj postupak nego je i znao naći vidljiv znak svoje očinske privrženosti i ljubavi prema onom episkopu.

Ovaj je članak napisan i potpisan s nekom zebnjom da ne bude shvaćen nepravilno. Neki drukčije misle i navode mnoge činjenice za koje tvrde da daju pravo samo njima. Bilo bi poželjno da se jave, makar pseudonimom, pa da se pojmovi raščiste. A ono što se ne može perom, bit će lakše i možda uputnije riječima. Samo se ne oglušiti glasu vremena, glasu Crkve, glasu Duha Svetoga! Nije moguće da se ne će naći zajednički jezik, ako nas vodi pravo shvaćeni irenizam, ako nam je do mira i sjedinjenja u Božjoj kući.

o. Martin Dr Kirigin OSB

PONOVNA USPOSTAVA SAMOSTALNOG ĐAKONATA

»Žetva je velika, ali poslenika je malo« kao u početku jednako odjekuje i u našim danima, a možda danas još i više obzirom na veliki porast pučanstva i nerazmjerno mali broj

poslenika. Svi napori oko odgoja svećeničkih zvanja ne daju nikako dostatne kvantitativne rezultate. Pomoć koju daju katolički svjetovnjaci velika je, ali ona ne može nadomjestiti svećeničku službu.

Jedan od načina po kome bi osjetljivo porastao broj poslenika Gospodnjih bio bi i ponovno uspostavljanje samostalnog đakonata. Time bi veliki dio svećenikove službe bio prebačen na đakona, pa bi svećeniku ostalo vremena da se bavi isključivo ili uglavnom onim što spada u njegov bitni djelokrug.

Ponovna uspostava samostalnog đakonata odgovorila bi postavljenoj svrsi jedino kad bi se uspjelo na neki drukčiji, lakši način odgojiti đakone.

Način na koji se sada odgajaju svećenički kandidati, kad bi se primijenio i na đakone, ostao bi bez očekivanih plodova. To bi donekle značilo odgajati đakone mjesto svećenika, i radi toga bi broj kandidata bio minimalan. Postavljena svrha ne bi se ostvarila.

Prema tome treba tražiti druge puteve i načine. Potrebno je riješiti više odlučujućih faktora, kao što su moralni odgoj, naobrazba, ženidba, materijalno osiguranje i podložnost župniku. Ponovna uspostava samostalnog đakonata ovisi uglavnom o uspješnom rješenju ovih problema.

1. Primarni problem je solidan *moralni odgoj* i moralne kvalitete kandidata. Ako ove ne postoje, sve drugo otpada.

Jamstvo za solidan moralni odgoj može dati jedino kandidat starije dobi svojim duže vremena prokušanim životom. I ako ni drugi načini ne bi bili isključeni, ipak bi redoviti put za to bila vjerska udruženja. Ona bi to postigla bilo indirektno odgajanjem članova u kršćanskoj savršenosti, bilo direktno odgajanjem kandidata za đakonat. Osim toga preko vjerskih udruženja lakše je pratiti i prosuditi moralne kvalitete kandidata. A to se može sa sigurnošću utvrditi tek nakon duljeg vremena. To vrijeme ne bi smjelo biti ispod 30 godina, kad je čovjek ne samo potpuno zreo, nego i posjeduje neko životno iskustvo potrebno za samostalno odlučivanje i razborito djelovanje.

2. Nakon što bi ovako bio osiguran moralni odgoj kao primarni preduvjet, dolazi *naobrazba*. Razumije se da se ni ova ne može davati na način kako se to sada čini za svećeničke kandidate, tj. u zavodima (sjemeništima i bogoslovijama). To bi u stvari bilo današnje odgajanje zakašnjelih

svećeničkih zvanja što ne bi dalo ni približno potrebne kvantitativne rezultate pa prema tome ne bi se na taj način ni ostvarila postavljena svrha.

Trebalo bi da se naobrazba redovito postigne tako da kandidat ne prestane vršiti dužnosti svoga svjetovnog zanimanja o kome je materijalno ovisan. On može te dužnosti svesti na najmanju moguću mjeru ili promijeniti zanimanje, ali ne i napustiti ga, tako da o nekome drugome bude materijalno ovisan. Rekli smo redovito jer je logično da negdje mogu biti uspješniji i svrsishodniji i drugi načini.

Budući da se naobrazba (isto kao i moralni odgoj) ne bi sticala u zavodima, to je potrebno naći drugi način koji bi to omogućio sa istom solidnošću.

To bi se moglo postići tako da jedan dio posla preuzme Bogoslovija, jedan mjesni župnik i njegovo svećenstvo, a jedan vjerska udruženja, tj. katolički svjetovnjaci.

Na temelju općeg nastavnog plana određenog za cijelu Crkvu i posebnog (dopunskog) određenog od sinode pojedine biskupije, prema posebnim prilikama mjesta i vremena, Bogoslovije bi određivale ispitne komisije, održavale kraće pomoćne seminare, davale potrebne upute i informacije i osigurale udžbenike.

Direktnu pomoć u naobrazbi davao bi župnik sa drugim mjesnim svećenicima, a pomoć za nabavu udžbenika i materijalno pomaganje za eventualno pohađanje raznih kraćih seminara i slično davali bi katolički svjetovnjaci.

Temelj nobrazbe bio bi prikladan nastavni plan i udžbenici. Odnos naobrazbe đakona prema svećenikovoj bio bi sličan odnosu više školske spreme prema visokoj (fakultetskoj), ali razumije se ne horizontalno, tj. jednako za sve predmete, nego kumulativno, obzirom na cjelokupnu nastavnu materiju, unutar koje bi se određeni predmeti uzeli u cjelini kao i za svećenike, dok bi se neki skratili (npr. kanonski propisi i sl.), a neki i ukinuli (npr. grčki i židovski jezik).

Svi udžbenici bili bi na narodnom jeziku.

I za potrebnu prednaobrazbu, i ako bi ista u načelu trebala da bude općesrednjoškolska i jednaka takvoj naobrazbi svjetovnjka, ne bi, u slučaju nedostatka ove, trebalo praviti veće poteškoće, nego sve što je moguće učiniti da se ista dopuni. Ali ne traženjem polaganja redovitih ispita u gimnazijama, nego određenim dopunskim ispitima koji bi na temelju utvrđenog općeg mnimalnog programa bili pojedinačno odre-

đeni od biskupskih sjemeništa, pred kojima bi se ti dopunski srednjoškolski ispiti i polagali. A minimalni program bio bi uglavnom sav općesrednjoškolski program sa izuzetkom stranih jezika i više matematike, dok bi se za latinski jezik, kako je ranije rečeno, tražilo samo njegovo najosnovnije poznavanje. Time bi se utro put k đakonatu i onima koji bi inače dosta teško a možda i nikako svladali strane jezike i višu matematiku, bilo radi prirođene nesklonosti, bilo radi pomanjkanja nastavnika a obzirom i na ograničeno vrijeme koje im nakon zaposlenja preostaje.

Razumije se da skraćeni program ne uključuje i nesolidno znanje, nego obratno. A što ovako stečeno znanje ne bi bilo javno i službeno priznato, osiguralo bi od eventualne zlonamjernosti nekog kandidata da se uz pomoć crkve i kat. svjetovnjaka domogne srednjoškolske naobrazbe.

3. Što se tiče *ženidbe* treba je zabaciti kao i kod svećenika radi istih razloga, ali samo načelno. I ovdje treba da konačno odlučuju razlozi radi kojih se đakcnat i uspostavlja a to je povećanje broja poslenika za širenje Kraljevstva Božjega na zemlji. A interesi toga Kraljevstva traže da se mnogima oženjenima, koji inače posjeduju sve preduvjete kandidata za đakona, to i omogući. Ali ovdje treba svakako postaviti i uslov da i žena i djeca kandidata budu solidnog kršćanskog življenja. A da u tome ne bi dolazilo do razočaranja, potrebna je i ovdje kao jamstvo njihova višegodišnja ustrajnost u kršćanskom življenju, npr. da su u braku najmanje 15 godina.

Prema tome ženidba nakon ređenja otpala bi u svakom slučaju.

Ovome bi trebalo posvetiti posebnu pažnju i kod donošenja propisa i u praksi da se ne bi događalo da bi pojedini đakon po neprimjernom vladanju članova svoje obitelji možda sv. Crkvi bio više na štetu nego na korist.

4. I *materijalno osiguranje* đakona, a kod oženjenih i njihovih obitelji, spada također u odlučujuće probleme o svrsishodnosti uspostave samostalnog đakonata.

Budući da bi se samostalni đakon mogao rediti tek nakon navršene 30. godine, logično je da već ima nekakovo zanimanje koje mu omogućava materijalno osiguranje. Ipak i to treba postaviti kao uslov za ređenje jer je potrebno da đakon, a kod oženjenih i njegova obitelj, u svim mogućim prilikama budu materijalno osigurani.

Da li će ređeni đakon i dalje nastaviti vršenjem svjetovnog zanimanja, o tome će odlučivati pojedinačne prilike. Ali svakako je potrebno da svjetovno zanimanje bude u skladu sa svetom službom đakona. U protivnom treba ga promijeniti. Korisno je pak, da to zaposlenje bude što više vremenski ograničeno kako bi svetu službu đakon mogao što bolje vršiti, ali opet ne toliko da time bude ugroženo najnužnije materijalno osiguranje.

I dužina zakonski priznatog radnog staža trebala bi da bude tolika da bi u slučaju nesposobnosti za rad đakon imao pravo na stalno i sigurno mirovinsko osiguranje svoje i svoje neopskrbljene obitelji, makar negdje i postojala mogućnost materijalnog osiguranja i bez svjetovnog zaposlenja.

5. *Podložnost župniku* u naravi je same službe đakona, ali i tu može da dođe do nesuglasica, ako se odmah u početku o nekim stvarima ne povede računa. U prvom redu potrebna je prava poniznost kandidata što se najbolje dade utvrditi iz njegovog djelovanja u vjerskim udruženjima koje u mnogim stvarima traži poslušnost službenom auktoritetu crkve.

Posebno treba sporazumno uskladiti obaveze svjetovnog zanimanja sa svetom službom đakona.

Franjevački Treći Red koji od svojih članova traži »da su dobrog ponašanja, ljubitelji sloge a osobito prokušani u svetoj katoličkoj vjeri i pokornosti prema rimskoj crkvi i apostolskoj Stolici« može dati odličan predodgoj za kasniju dužnu poslušnost đakona župniku.

6. U početku je rečeno da bi uspostava samostalnog đakonata, ako bi se povoljno riješilo pitanje odgoja, bila velika korist za sv. Crkvu.

Do sada je pokušano na najpraktičniji način riješiti pitanje odgoja a sada ćemo se u glavnim crtama osvrnuti na *djelokrug* djelovanja đakona i *koristi* koje bi odatle proistekle za sv. Crkvu.

Ukratko, đakon bi mogao vršiti sve dužnosti svećenika, osim prikazivanja žrtve sv. Mise i dijeljenja sv. sakramenta, izuzev krštenja. Razumije se da bi to vršio u direktnoj ili indirektnoj ovisnosti o župniku — slično kao kapelan. Prema tome područje njegova rada bilo bi veliko. Da spomenemo samo neka: briga za crkvu i službu Božju, blagoslove sa Presvetim, večernjice, devetnice, trodnevnice i slične pobožnosti, procesije, sprovodi, zatim rad u vjerskim udruženjima kao

zamjenik upravitelja ili duhovnik, vjeronaučna pouka, propovijedi i pomaganje u upravljanju župom.

Smatram da ne bi bilo zgodno da đakon dijeli sv. Pričest jer bi to kod vjernika moglo donekle umanjivati poštovanje prema Presvetoj Euharistiji, obzirom na svjetovno zanimanje i oženjene đakone a današnje prilike kad se Pričest obično dijeli na sv. Misi, a kod bolesnika je redovito vezana uz ispovijed, to ne zahtjevaju.

Osim opće službe pojedinim đakonima bi se moglo povjeriti i neke posebne, uz uvjet da za to prethodno steknu potrebnu naobrazbu i polože određeni ispit, kao npr. katehizacija i propovijedanje. Onima koji bi imali smisla i volje treba to na svaki način omogućiti održavanjem posebnih seminara ili na druge prikladne načine. Uopće posebnim tečajevima omogućiti sve veće osposobljavanje za vršenje raznih pastoralnih dužnosti đakona.

Budući da bi slobodno vrijeme, zbog svjetovnog zanimanja, a kod oženjenih i zbog obiteljskih briga bilo ograničeno, a učenje latinskog jezika, radi lakšeg odgoja đakona, svedeno na minimum, svakako bi bilo potrebno, da se za đakone odredi dnevno molenje malog brevijara i to na narodnom jeziku.

Premda bi se najveći broj đakona odgojio u gradovima, a radi svjetovnog nuzzanimanja ne bi ih bilo moguće tako lako premještati dok u drugom mjestu ne bi imali i svjetovno zaposlenje, ipak bi i tada korist od uspostave samostalnog đakonata bila velika jer bi se omogućilo stanovitom broju svećenika da se više a neki i sasvim posvete duhovnoj pastvi sela.

7. Ako bi se još vjerska udruženja pobrinula da pronalaze i odgoje specijalne *kućne pomoćnike župnika,* koji bi ujedno bili i sakristani, i kad bi sva trojica, tj. župnik, đakon i sakristan bili trećoredci, evo uzorne male redovničke zajednice u koju ne bi imale pristupa ženske, ni kao kućne pomoćnice, ni kao rodbina. Otpale bi sve neprilike koje su do sada po njima nerijetko nastajale.

*

Na koncu treba posebno naglasiti da ne bi bilo umjesno kad bi uspostava samostalnog đakonata bila općeobligatna jer negdje ne će biti potrebna a negdje ni ostvariva. Prema tome uspostava samostalnog đakonata može da bude od koristi samo kao *fakultativna* ustanova. O uspostavljanju samostalnog đakonata u pojedinoj biskupiji odlučivala bi nadležna

sinoda. Ona bi u granicama općih propisa odlučivala o nastavnom planu, načinu materijalnog osiguranja i svemu onome što bi joj se stavilo u nadležnost.

Uspostava samostalnog đakonata samo za misije, kako neki predlažu, onemogućila bi mnogim dobrima u nemisijskim krajevima da se posvete svetoj službi đakona, a župnike i biskupe lišila velike pomoći za širenje Kraljevstva Kristova. Rekli smo i biskupe, jer bi mnogi đakoni sa visokom naobrazbom mogli raditi u sjemeništima i bogoslovijama kao profesori, prefekti, ekonomi i sl. čime bi se oslobodio stanoviti broj svećenika za vršenje svećeničke službe.

A dosta bi đakona, naravno samo s celibatom, i nastavilo nauke pa postalo svećenicima. Svakako mnogo više nego putem današnjeg odgoja zakašnjelih zvanja, jer bi predloženi vanzavodski način odgoja to omogućio u puno većoj mjeri.

Zar se ne bi na ovaj način donekle riješio i problem svećenika-radnika. Ta đakoni bi se mogli specijalizirati za svaku vrstu posebnog apostolata.

A i eventualni prelazi pojedinih oženjenih pastora, bili bi, uz određene uvjete, puno lakši nego prelazi u svećeničko zvanje.

Sadašnje vrijeme upravo zahtjeva, da se osposobe »poslenici« za širenje Kristovog Kraljevstva fakultativnom uspostavom samostalnog đakonata, jer je »žetva velika, a poslenika malo«.

Molimo dakle Gospodara žetve, da pošalje i ove nove pomoćne poslenike u žetvu svoju! M. M.

BOGORODICE DJEVICE PREČISTI ZARUČNIK

4. Što je sv. Josip bio Isusu

Između Marije i Josipa po Božjoj volji sklopljena je prava ženidba. O tome ne može biti sumnje: i sv. Evanđelje i sv. Crkva to jasno kazuju. Ne kazuju nam potanje, kako je to izvedeno, no možemo i sami sebi predočiti, da je sve išlo prema zakonima i običajima dobrih židovskih vjernika: mali Nazaret nije opazio ništa osobito. Kao i druga siromašna čeljad, Josip i Marija bili su vjereni i vjenčani i u Josipovoj kućici su započeli svoj obiteljski život.

Nego ima nešto drugo, što Nazarećani nisu znali, a to je, da je ova obiteljska životna zajednica bila utemeljena na

sinoda. Ona bi u granicama općih propisa odlučivala o nastavnom planu, načinu materijalnog osiguranja i svemu onome što bi joj se stavilo u nadležnost.

Uspostava samostalnog đakonata samo za misije, kako neki predlažu, onemogućila bi mnogim dobrima u nemisijskim krajevima da se posvete svetoj službi đakona, a župnike i biskupe lišila velike pomoći za širenje Kraljevstva Kristova. Rekli smo i biskupe, jer bi mnogi đakoni sa visokom naobrazbom mogli raditi u sjemeništima i bogoslovijama kao profesori, prefekti, ekonomi i sl. čime bi se oslobodio stanoviti broj svećenika za vršenje svećeničke službe.

A dosta bi đakona, naravno samo s celibatom, i nastavilo nauke pa postalo svećenicima. Svakako mnogo više nego putem današnjeg odgoja zakašnjelih zvanja, jer bi predloženi vanzavodski način odgoja to omogućio u puno većoj mjeri.

Zar se ne bi na ovaj način donekle riješio i problem svećenika-radnika. Ta đakoni bi se mogli specijalizirati za svaku vrstu posebnog apostolata.

A i eventualni prelazi pojedinih oženjenih pastora, bili bi, uz određene uvjete, puno lakši nego prelazi u svećeničko zvanje.

Sadašnje vrijeme upravo zahtjeva, da se osposobe »poslenici« za širenje Kristovog Kraljevstva fakultativnom uspostavom samostalnog đakonata, jer je »žetva velika, a poslenika malo«.

Molimo dakle Gospodara žetve, da pošalje i ove nove pomoćne poslenike u žetvu svoju! M. M.

BOGORODICE DJEVICE PREČISTI ZARUČNIK

4. Što je sv. Josip bio Isusu

Između Marije i Josipa po Božjoj volji sklopljena je prava ženidba. O tome ne može biti sumnje: i sv. Evanđelje i sv. Crkva to jasno kazuju. Ne kazuju nam potanje, kako je to izvedeno, no možemo i sami sebi predočiti, da je sve išlo prema zakonima i običajima dobrih židovskih vjernika: mali Nazaret nije opazio ništa osobito. Kao i druga siromašna čeljad, Josip i Marija bili su vjereni i vjenčani i u Josipovoj kućici su započeli svoj obiteljski život.

Nego ima nešto drugo, što Nazarećani nisu znali, a to je, da je ova obiteljska životna zajednica bila utemeljena na

obostranoj odluci, da će sveti supružnici i dalje živjeti u djevičanstvu. Nama to kazuje i opet sv. Evanđelje, a to nas uči i sveta Crkva. Članak je naše sv. vjere da je Marija vazda Djevica, prije poroda, u porodu i poslije poroda svoga Sina Isusa. Jednako je sigurno da je i sv. Josip bio djevac i da je u djevičanstvu ustrajao do smrti.

1. Dotle je sve jasno. No pitanje nastaje, kada su se i kako Marija i Josip dogovorili — a dogovor je morao biti na neki način — da će se vjenčati, a ipak i u braku živjeti kao brat i sestra. Sigurno je, da je to učinjeno po nadahnuću Duha Svetoga, a koji je način Bog odabrao da se njegova odluka izvrši, to nam nije poznato. Dolikovalo je da Majka Spasiteljeva bude djevica, dolikovalo se da njezin sveti muž bude djevac, a ujedno je svim kršćanskim vjekovima u njima dat divan uzor i djevičanskog života i bračnog življenja. I odonda milijuni duša gledajući u taj divni uzor, posvećuju Bogu svoje tijelo i dušu u sv. čistoći. Milijuni kršćanskih supružnika u bračnoj vjernosti čuvaju neokaljan svoj roditeljski poziv. I zato će svaki katolički dušobrižnik smatrati jednom od svojih glavnih dužnosti da taj svijetli primjer svete Nazaretske Obitelji što življe preporučuje svojim vjernicima: da se na nj ugledaju, da se Mariji i Josipu pouzdano mole.

A smijem li pokušati da rekonstruiram, služeći se podacima Matejeva i Lukina Evanđelja, povijest nastanka svete Obitelji, ja bih to ovako učinio. No, dakako, koliko se to ne protivi učenju sv. Crkve, koja jedina ima prvu i posljednju riječ u ovakvim pitanjima.

Kad je Marija dorasla za udaju — nekako oko svoje petnaeste godine — njezin otac ili skrbnik se ogledao koga bi joj zaručnika izabrao. Morao je to biti čestit mladić, od potomstva Davidova, od kojega je i Marija bila. A slično su i Josipovi tražili njemu zaručnicu. I složiše se, da Marija pođe za majstora Josipa, sina Jakovljeva, iz Nazareta, a starinom iz Betlema. Izbor se svidio i s jedne i s druge strane, i mladenci se zaručiše. Godinu dana kasnije, po prilici, Josip dovede svoju mladu vjerenicu svojoj kući i priredi skromašan pir, kako i dolikuje siromašnu radniku.

Veliki njemački teolog, papinski prelat i sveučilišni profesor u Münchenu, Mons. M. Schmaus, koji je i odličan i bistar pisac i stilist, što na žalost nije tako čest slučaj kod njemačkih učenjaka, u petom svesku svoje opsežne »Katoličke dogmatike«, koji je sav posvećen »Marijologiji«, pa i nosi taj

naslov (München 1955), posvetio je pitanju Josipove i Marijne ženidbe dosta stranica (117—142). Napose još pitanju, kako se slaže Marijin zavjet djevičanstva (a i Josipov) s njihovim pristankom na vjenčanje (br. 6. 4. paragrafa, kojemu je uz naslov stavio znak upitnika; str. 117-121). On to pitanje nazivlje »ne malim« (keine geringe Frage), a i odgovor na nj mu je nekako nesiguran. Salva reverentia tanti viri, ja mislim da je mogao sasvim jednostavno odgovoriti: da su Marija i Josip odbijali ženidbu, to bi silno upalo u oči svim Nazarećanima, jer je u odabranom narodu udaja i ženidba bila smatrana dužnošću svakog čestitog mladića i dobre djevojke, zbog želje da se uklope u niz pokoljenja iz kojega će izići Mesija (cfr. isti Schmaus, str. 118). A Sin Božji je htio da ga »smatraju sinom Josipovim« (Luk. 3. 23). Zato je i potakao Josipa i Mariju da se vjenčaju, pouzdavajući se u Božju providnost da će ona sačuvati njihovu tajnu djevičanstva neokaljanu.

2. I ja se usuđujem nastaviti svoju »rekonstrukciju događaja« tvrdeći — ma bilo to i protivno od velikog Schmausa — da se Anđeo Gospodnji malo *poslije* pirovanja, a ne *prije* ukazao Mariji i navijestio joj da je odabrana za Majku obećanog Mesije, makar ona i Josip bili djevičanski supružnici. »Duh Sveti sići će nada te i svemoć Svevišnjega će te osjeniti. Zato će se i ono Sveto (od tebe) rođeno zvati Sin Božji« (Luk. 1, 35). A Marija reče: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj« (Luk. 1, 38). I na te najsavršenije riječi Marijine »Riječ je tijelom postala« (Iv 1, 14), u krilu Djevičinu, u kući Josipovoj . . .

A upravo »tih dana« (v. Luk 1, 39), slažem se s Pazmanom, spremali su se roditelji Isusovi po svom običaju (v. Luk 2, 41) u Jeruzalem, na vazmenu svetkovinu. Pođoše tamo i obavivši sve što je propisivao zakon, stanu se vraćati natrag u Nazaret. Nešto puta prevalili su zajedno, a onda Marija, s Josipovim znanjem, odijeli se od njega i pođe »žurno u planinski kraj« (Luk 1, 39) da pozdravi rođakinju Elizabetu, kod koje će ostati »oko tri mjeseci« (Luk 1, 56).

Kako je Josip za vazam išao u Jeruzalem, nije nimalo nevjerojatno da je pošao tamo i za slijedeću »hodočasničku svetkovinu pedesetnice« i tu prigodu iskoristio da se zaleti u planinu, k svojoj ženi, da čestita veselje njezinim rođacima i nju uzme sa sobom u Nazaret. Ja zamišljam, kako su se u Zakarijinoj kući veselili dolasku Marijina čovjeka u pohode.

Ali Josip je imao tu doživjeti najtežu kušnju u svom životu. Njegova supruga očito je bila u blagoslovljenom stanju. To je svak mogao vidjeti i tome se nitko nije čudio. Ali začudio se Josip, začudio i smutio. On je znao da svog zavjeta nije prekršio, a još je sigurniji bio za Mariju nego i za samog sebe, da ga ni ona nije prekršila. Što sada?

Treba li da je optuži, kako je zakon dopuštao? Ali mu to nije dopuštala savjest, jer je bio čovjek pravednik. Da je javno osramoti? Ali to mu nije dopuštala njegova tankoćutnost; da je potajno napusti, ali što će biti s njom?... I Josip nije znao izlaska. A Marija je vidjela njegovu borbu, znala je, što se događa u njegovu zlatnom srcu, boljelo ju je to, ali ona je — šutjela... I molila se svome Čedu što ga je nosila pod srcem, da on pomogne. I gle! One noći ugleda Josip u snu Anđela, koji mu otkri veliko čudo i naredi: — Josipe, nemoj se bojati uzeti sa sobom svoju ženu Mariju... I kad se Josip probudi od sna, izvrši što mu je naređeno i uze sa sobom svoju ženu (v. Mat 1, 19—24). To je bio najsretniji dan njegova života! A sretna je bila i Marija i »povrati se u svoju kuću« (Lk 1, 56), sa svojim čovjekom.

Što je dalje bilo, kazuju nam Matej i Luka: Josip je najpredanije preuzeo sve dužnosti oca prema Sinu Marijinu, a Isus i Marija priznavali su mu sva očinska prava; svi su ga u Nazaretu nazivali »Ocem Isusovim«, a Isusa »Sinom Josipovim«. Sreća!!

3. Kako smo vidjeli, sv. Josip je bio u vrlo blisku odnosu ne samo prema Mariji, kojoj je zakoniti suprug, nego i prema božanskom Spasitelju. Odvajkada se bogoslovci pitaju, kojim bi se imenom najzgodnije mogao izraziti taj osobiti odnos, koji postoji jedino između njega i Isusa. Pred više godina je isusovac Josip Müller, sveuč. profesor u Innsbrucku, napisao osobito sadržajno djelo: Sveti Josip, koji imamo i na hrvatskom jeziku u priredbi Mons. Dr Bakšića (Z., 1939). Tu je on kao »središnje pitanje čitavog raspravljanja« uzeo »očinstvo sv. Josipa« (str. 29 hrv. prir.). On potanje razglaba i opravdanost raznih naziva kojima je označeno to očinstvo: hranitelj, adoptivni otac (poočim), zakonski otac, mnivani otac (nek mi je ovdje dopušteno spomenuti da je taj hrv. pridjev zastario, a mislim da su štamparske omaške, kad se na desetak mjesta upotrebljava oblik »djevica« mjesto ispravnoga djevac, kako je na str. 37; omaška je i na str. 50: osamgodišnji mjesto: dvanaestogodišnji dječak — ženid-

beni otac, bračni i djevičanski otac, djevičanski otac. Ni jedan od tih naziva nije bez prigovora, ali pisac kao da najvoli ovaj posljednji (str. 33).

I prof. O. Stano, u svom već spomenutom članku u Encicl. catt., dosta opširno govori o tim nazivima (st. 798-800). On spominje uz ostale nazive i »zakonski otac«, za koji kaže da je dosta dobro odabran (799). Ne može se naprosto reći ni: otac, jer Josip nije naravni otac Isusov. Kod naziva »djevičanski otac« spominje Stano i našega Müllera, pače kaže da ima i strelovita molitvica s tim nazivom, koju je sv. Pijo X 1906. obdario oprostom. (Danas je nema u »Enchiridion indulgentiarum«.) Njemu se čini da ni taj naziv nije bez prigovora, ako ga, na primjer, poredimo s »djevičanska Majka Isusova«. »Kao zaključak — piše on — moramo s. L. Billotom reći, da u našemu rječniku nema primjerena i osobita izraza za ovo jedinstveno očinstvo sv. Josipa. Prema tome moći ćemo upotrebiti jedan ili drugi između mnogih koje nam je ostavila tradicija ili kršćanska pobožnost« (800). Ne smijemo zaboraviti pri tome, da je Josipovo očinstvo svrhunaravnog reda i da je jedino on, između svih Božjih svetaca, bio njime odlikovan!

O blago tebi, sv. Oče Josipe, koji si Isusu bio tako bliz po službi i po ljubavi, da naš siromašni jezik nije sposoban iznaći riječ kojom bi se ma i izdaleka mogla označiti veza koja vas je vezivala i koja vas veže! Daj da to sve bolje shvatimo i tebe sve više štujemo.

F. S. PETROV

NOVI CRKVENI HIMNI

SVETI JOSIP RADNIK

JUTRENJA

Radniče vrijedni, Josipe oj sveti,
Nazaret tvoju tihu krije sreću,
Radosne duše tebe noću, evo,
Slavimo pjesmom.

Kraljevsku lozu, oskudicu, bijedu,
Jednako cijeniš i u šutnji snosiš,
Napornim radom svojih ruku hraniš
Osobe svete.

beni otac, bračni i djevičanski otac, djevičanski otac. Ni jedan od tih naziva nije bez prigovora, ali pisac kao da najvoli ovaj posljednji (str. 33).

I prof. O. Stano, u svom već spomenutom članku u Encicl. catt., dosta opširno govori o tim nazivima (st. 798-800). On spominje uz ostale nazive i »zakonski otac«, za koji kaže da je dosta dobro odabran (799). Ne može se naprosto reći ni: otac, jer Josip nije naravni otac Isusov. Kod naziva »djevičanski otac« spominje Stano i našega Müllera, pače kaže da ima i strelovita molitvica s tim nazivom, koju je sv. Pijo X 1906. obdario oprostom. (Danas je nema u »Enchiridion indulgentiarum«.) Njemu se čini da ni taj naziv nije bez prigovora, ako ga, na primjer, poredimo s »djevičanska Majka Isusova«. »Kao zaključak — piše on — moramo s. L. Billotom reći, da u našemu rječniku nema primjerena i osobita izraza za ovo jedinstveno očinstvo sv. Josipa. Prema tome moći ćemo upotrebiti jedan ili drugi između mnogih koje nam je ostavila tradicija ili kršćanska pobožnost« (800). Ne smijemo zaboraviti pri tome, da je Josipovo očinstvo svrhunaravnog reda i da je jedino on, između svih Božjih svetaca, bio njime odlikovan!

O blago tebi, sv. Oče Josipe, koji si Isusu bio tako bliz po službi i po ljubavi, da naš siromašni jezik nije sposoban iznaći riječ kojom bi se ma i izdaleka mogla označiti veza koja vas je vezivala i koja vas veže! Daj da to sve bolje shvatimo i tebe sve više štujemo.

F. S. PETROV

NOVI CRKVENI HIMNI

SVETI JOSIP RADNIK

JUTRENJA

Radniče vrijedni, Josipe oj sveti,
Nazaret tvoju tihu krije sreću,
Radosne duše tebe noću, evo,
Slavimo pjesmom.

Kraljevsku lozu, oskudicu, bijedu,
Jednako cijeniš i u šutnji snosiš,
Napornim radom svojih ruku hraniš
Osobe svete.

Radniče sveti, radnicima uzor,
Što svima sjaji primjerom života,
Oruđe rada, svakidanji napor
Sveti da budu.

Gladnim pomozi, ognjište im zagrij,
Svadljive smiri, nasilne ublaži,
Porast zakrili mističnoga Krista
Po svemu svijetu.

Trojice sveta, jedan samo Bože,
Tvorac i Otac stvorova što svih si,
Josipa daj da slijedimo mi djelom,
Slijedimo smrću. Amen.

POHVALE

Gle, zora sunca vjesnica,
Što mjesec cvijeća naviješta,
U Nazaretu pozdravlja
Dom u kom čekić odzvanja.

O zdravo, kuće glavaru,
Pod vodstvom tvojim Stvoritelj
Orošen znojem radi sad,
Što radi mu i hranitelj.

Na nebeskome prijestolju
Uz Zaručnicu preslavnu,
Na pomoć budi ljudima
U bijedi što životare.

Odstrani svađe, nasilja,
U plaći svaku prevaru,
A živeža sad obilje
Nek jedna mjeri štedljivost.

O Trojice jedinstvena,
Po zagovoru Josipa
U miru naše korake
I putove ti upravljaj. Amen.

MAJKA BOŽJA KRALJICA

JUTRENJA

Vrhunac svih si stvorova
I Kraljica, o Djevice,
Ljepotu svih je utkao
U tebe, Majko, Stvoritelj.

U očima si njegovim
Ti glavno djelo: Majka si
Preodređena onome,
Što sam je tebe stvorio.

Kad Krist na drvu križnome
U purpur-krvi biva kralj,
Ti s njim u muci trpeći
Svih živih majkom postaješ.

Tolike slave prepuna,
Daj svrni pogled dolje k nam,
Što slavimo te popijevkom,
I primi našu čestitku.

Sva slava tebi, Isuse,
Kog rodi Djeva Marija,
I Ocu s Duhom preblagim
U vječne vijeke vjekova. Amen.

UZNESENJE B.D.M.

VEČERNJA

O Djevo koju Stvoritelj
U duhu svom od vječnosti
Preodredi da Sinu mu
U krilu dade boravak!

Preobjavljena od vijeka
Sotoni vječno protivna
Ti jedina si dobila
Začeća milost bezgrešnog.

U krilu Život začevši,
Božanskoj žrtvi pomirnoj
Ti dajuć tijelo, izgubljen
Adama život povraćaš.

Ni kazna za grijeh istočni
Ne dotače se tebe — smrt,
Te poput Sina Višnjega
Uznesena si na nebo.

U sjaju slave tolike
Uzvisuje se narav sva:
U tebi ona dostiže
Vrhunac svoje dičnosti.

Na bijedne, slavna Kraljice,
Daj svrni mili pogled svoj,
Da neba dragu domaju
Pod vodstvom tvojim zaslužе.

Sva slava itd.

JUTRENJA

Zdravo! Već zima ledena uminu,
Livade nude smiješak svoga cvijeća
Tebi, što bila Života si Majka,
Marijo, zdravo!

Ljiljane bijeli među oštrim trnjem,
Satireš sama začetnika smrti,
Krivcima vraćaš plod ocima uzet
Stabla života.

Hrame što manu nebesku nam čuvaš,
Odakle struji nepresušna snaga
Život što daje i u grobu hladnom
Kostima mrtvim.

Poslušna kćerko nebeskoga Oca,
Tijelo ti sveto truleži ne pozna,
S dušom čak uvijek združeno bez konca
Na nebo ide.

Zdravo! U nebo k ljubljenome Sinu
Pođi i primi spleten vijenac zvijezda;
Pjesmu što tebe preblaženom slavi
Djece sad primi.

Trojici svetoj nek je vječna slava,
Krunu što slave, Djevo, dade tebi,
Kraljicom tebe postavi svoj djeci
Brižljivu Majku. Amen.

POHVALE

Zrakama sunca, Djevo, obasjana,
Čelo ti vijenac dvanaest zvijezda kiti,
Podnožje mjesec nogama ti daje,
Preslavna blistaš.

Paklenu krivnju, samu smrt ti krotiš
Na pomoć nama, suradnice Krista,
Tebe ko moćnu kraljicu sad slavi
Nebo i zemlja.

Pogubna zmija jošte uvijek prijeti
Propašću djeci povjerenoj tebi;
Pohiti, Majko, u pomoć nam, blaga,
Glavu joj satri.

Božanske vjere djecu ti zaštiti,
Odbjegle vrati pravovjernom stadu,
Sve što u sjeni propadaju smrti
Natrag privedi.

Krivcima, blaga, moli oproštenje,
Žalosne tješi, bolesne i bijedne,
Zasjaj ko zraka pouzdane nade
Vječnog života.

Trojici svetoj itd.

Dr LJUBOMIR KUČAN

ŠKOLE I TEČAJEVI SVETE GLAZBE

Početkom našeg stoljeća je sveti Pijo X upozorio na potrebu odgoja crkvenih glazbenika. Zato u Motu proprio od 22. XI 1930. g. naređuje svim biskupima da u svojim biskupijama osnuju i njeguju škole za svetu glazbu. »Veoma je važno da se sama Crkva brine oko odgoja svojih zborovođa, orguljaša i pjevača prema istinitim načelima svete umjetnosti« (Motu proprio VIII, 28). — U crkvi ne smije biti ništa što smeta ili umanjuje pobožnost i bogoljubnost vjernika a osobito da ne vrijeđa čast i svetost svetih obreda u kući molitve. Nažalost tijekom vremena u hram Božji se uvukla teatralna i profana glazba, kojoj tu nije mjesto. Sveta glazba — nerazdjeljiva od svečane liturgije — pripravlja duše vjernika na pobožnost da što obilnije prime plodove milosti koje donosi sveta Misa i druga sveta otajstva (M p I, 1). Radi toga je sv. Pijo X osnovao Papinski Institut za svetu glazbu u Rimu i naredio biskupima da osnivaju škole za crkvenu glazbu u svojim biskupijama.

Nasljednici sv. Pija X — osobito Pijo XI, Pijo XII i Ivan XXIII — u apostolskim pismima »Divini Pijo XI cultus« od 20. XII 1928. i Ap. konstituciji »Deus scientiarum Dominus« od 24. V 1931., a Pijo XII u »Musicae sacrae disciplina« od 25. XII 1955.) na biskupe čitavog svijeta živo preporučuju ideju o obnovi svete glazbe preko vlastitih crkvenih glazbenih škola. SZO je na temelju ovih apostolskih pisama g. 1958. izdao »Uputu o svetoj glazbi i svetoj liturgiji«, gdje daje smjernice i naređenja biskupima i redovničkim poglavarima da provedu u djelo misli svetih otaca Papa o obnovi svete glazbe. Broj 115. »Upute« glasi: »Preporuča se nadalje, da u svakoj dijecezi bude zavod ili škola pjevanja i orguljanja, u kojoj bi stjecali pravilnu izobrazbu orguljaši, zborovođe, pjevači pa i svirači. — Katkad će biti zgodnije, da takovu ustanovu zajedničkim silama podigne više dijeceza...«

Papinski Institut za svetu glazbu u Rimu savjesno provađa u djelo i razrađuje ideje iz Motu propria. Dosada je iz škole izišlo 1.500 diplomiranih crkvenih glazbenika, koji diljem čitavog svijeta raznose, šire i provađaju smjernice o obnovi svete glazbe pri liturgijskim činima. Oni na svih pet kontinenata otvaraju i rukovode nove škole i tečajeve crkvene glazbe na kojima se dalje šire »istinita načela svete umjetnosti«.

Krivcima, blaga, moli oproštenje,
Žalosne tješi, bolesne i bijedne,
Zasjaj ko zraka pouzdane nade
Vječnog života.

Trojici svetoj itd.

Dr LJUBOMIR KUČAN

ŠKOLE I TEČAJEVI SVETE GLAZBE

Početkom našeg stoljeća je sveti Pijo X upozorio na potrebu odgoja crkvenih glazbenika. Zato u Motu proprio od 22. XI 1930. g. naređuje svim biskupima da u svojim biskupijama osnuju i njeguju škole za svetu glazbu. »Veoma je važno da se sama Crkva brine oko odgoja svojih zborovođa, orguljaša i pjevača prema istinitim načelima svete umjetnosti« (Motu proprio VIII, 28). — U crkvi ne smije biti ništa što smeta ili umanjuje pobožnost i bogoljubnost vjernika a osobito da ne vrijeđa čast i svetost svetih obreda u kući molitve. Nažalost tijekom vremena u hram Božji se uvukla teatralna i profana glazba, kojoj tu nije mjesto. Sveta glazba — nerazdjeljiva od svečane liturgije — pripravlja duše vjernika na pobožnost da što obilnije prime plodove milosti koje donosi sveta Misa i druga sveta otajstva (M p I, 1). Radi toga je sv. Pijo X osnovao Papinski Institut za svetu glazbu u Rimu i naredio biskupima da osnivaju škole za crkvenu glazbu u svojim biskupijama.

Nasljednici sv. Pija X — osobito Pijo XI, Pijo XII i Ivan XXIII — u apostolskim pismima »Divini Pijo XI cultus« od 20. XII 1928. i Ap. konstituciji »Deus scientiarum Dominus« od 24. V 1931., a Pijo XII u »Musicae sacrae disciplina« od 25. XII 1955.) na biskupe čitavog svijeta živo preporučuju ideju o obnovi svete glazbe preko vlastitih crkvenih glazbenih škola. SZO je na temelju ovih apostolskih pisama g. 1958. izdao »Uputu o svetoj glazbi i svetoj liturgiji«, gdje daje smjernice i naređenja biskupima i redovničkim poglavarima da provedu u djelo misli svetih otaca Papa o obnovi svete glazbe. Broj 115. »Upute« glasi: »Preporuča se nadalje, da u svakoj dijecezi bude zavod ili škola pjevanja i orguljanja, u kojoj bi stjecali pravilnu izobrazbu orguljaši, zborovođe, pjevači pa i svirači. — Katkad će biti zgodnije, da takovu ustanovu zajedničkim silama podigne više dijeceza...«

Papinski Institut za svetu glazbu u Rimu savjesno provađa u djelo i razrađuje ideje iz Motu propria. Dosada je iz škole izišlo 1.500 diplomiranih crkvenih glazbenika, koji diljem čitavog svijeta raznose, šire i provađaju smjernice o obnovi svete glazbe pri liturgijskim činima. Oni na svih pet kontinenata otvaraju i rukovode nove škole i tečajeve crkvene glazbe na kojima se dalje šire »istinita načela svete umjetnosti«.

A) ŠKOLE

1) **»Pius X School«** Manhattanville (New York) osnovana je 1916. Cilj škole je promicati p r a v u crkvenu glazbu u Americi. Redovna nastava traje četiri godine, a specijalni ljetni tečajevi osam godina. Na školi predaje 14 redovitih profesora koji su diplomirali na visokim glazbenim akademijama Evrope i Amerike. Predavanja se i vježbe održavaju u suvremenim i akustički izoliranim aulama. Biblioteka posjeduje velik izbor glazbenih knjiga i vlastititih izdanja mikrofilma, diskoteku sa preko 10.000 snimaka. Koncertna dvorana ima velike orgulje i dva koncertna klavira. Ponos škole — orkestar i pjevački zbor — širom Amerike priređuje koncerte: grgurskog pjevanja, klasične polifonije i suvremene crkvene glazbe te tako posjeduju veliku kolekciju vlastitih snimaka.

Uvaženi glazbeni stručnjaci i umjetnici iz Evrope dolaze i održavaju đacima izvanredna predavanja iz raznih grana crkvene glazbe i tečajeve, te razne koncerte.

Od svog osnutka 1916. do danas iz škole je izišlo preko 28.000 crkvenih glazbenika: zborovođa, orguljaša, pjevača... To su lučonoše, koji svuda raznose svjetlo istinite svete glazbe. U Americi se već osjeća uspjeh njihova rada.

2) **»St. Michael's Shool of Sacred Music«** Toronto (Kanada) Osnovana je po želji kardinala-nadbiskupa Mc Guigana i 25 nadbiskupa i biskupa Kanade. Podjeljuje diplome iz grgurskog pjevanja, kompozicije i orgulja kao i Papinski Institut za svetu glazbu u Rimu. Školu pohađa godišnje oko 250 studenata. Profesori su većinom završili svoje glazbene studije na Papinskom Institutu u Rimu a i na drugim glazbenim Akademijama. Preko ljetnih praznika se održavaju tečajevi crkvene glazbe za glazbenike iz raznih krajeva: Texas, Carifornia, Missouri, Michigan, Ohio, Québec...

Škola je postala kulturni centar crkvene glazbe i ponos svih Kanađana. U njoj su procvala mnoga svećenička i redovnička zvanja. Oko 40 diplomiranih glazbenika već su stupili u svećenički i redovnički stalež.

3) **Glazbena škola »De Paul University«** (Chicago). Godine 1914. je sveučilište De Paul ustanovilo glazbeni odio. To je jedna od najstarijih glazbenih škola za crkvenu glazbu u Americi. God. 1922. glazbeni odio postaje pravi fakultet sa oko 40 studenata. — Uče se predmeti instrumentalne i vokalne muzike. Oni koji završe glazbeni fakultet znaju komponirati, poučavati i izvađati. Glazba se predaje i sa estetsko-povjesnog gledišta kao dopuna opće lične naobrazbe onih koji ostaju samo glazbeni diletanti. Studenti vježbaju sa orkestrom, pjevačkim zborom i limenom glazbom u salama akustički izoliranim a u njima se nalazi nekoliko velikih glasovira i savršenih fonografa. Velika i bogata biblioteka i diskoteka su uvijek na raspolaganje đacima i profesorima. U koncertnoj sali su tromanualne orgulje iako se koncerti često priređuju na orguljama velike sveučilišne kapele.

4) **»Kirchenmusikschule«** u Regensburgu je ustanovio Franjo Ks. Haberl 1860. g. na nagovor F. Liszta. Bavarska joj je vlada g. 1910. priznala pravo javnosti.

Na školi predaje devet profesora. Učenika redovito bude oko 40, ne samo Nijemaca, nego i drugih narodnosti. Uči se: grgursko pjevanje, orgulje, klavir, kompozicija, zborno pjevanje, liturgika, latinski crkveni jezik, pedagogija... Svake nedjelje preko sv. Mise pjeva školski zbor, a učenici po redu dirigiraju i sviraju. Isto tako svakog mjeseca školski zbor pjeva kod svetih obreda koje prenosi radio. Profesori i đaci redovito održavaju koncerte u koncertnoj sali.

Škola raspolaže s nekoliko orgulja i glasovira na kojima vježbaju učenici. Uz školu je studentski dom a u svakoj se sobi nalazi klavir. Cilj škole »marljivo učiti stare a ne zapustiti nove« obuhvaća svu crkvenu glazbu.

Iz škole su izišli mnogi uvaženi glazbenici sa raznih strana svijeta. Najveći ponos škole je Mons Lorenzo Perosi kojega je u Regensburg poslao kanonik Josip Sarto — kasniji sv. Pijo X.

Povezanost, isti cilj i zajednički ideal — obnova svete glazbe — kod škola za crkvenu glazbu, osobito se zapazio koncem prošle godine na proslavi 50 godišnjice Papinskog Instituta za svetu glazbu u Rimu. Svetu Misu zahvalnicu je služio sv. o. papa Ivan XXIII u »aula della Benedizione« 8. XII 1961. g. a na svečanim zasjedanjima bili su izaslanici škola iz: Austrije, Njemačke, Engleske, Francuske, Nizozemske itd. Ovom su prigodom još dvije glazbene škole ušle u **udruženje crkvenih glazbenih škola** pod vodstvom Papinskog Instituta za svetu glazbu u Rimu: »Glazbeni kolegij« u Hiroshima (Japan) i »Escuela Superior Diocesana de Musica Sagrada« u Guadalajara (Španjolska).

Nedavno je u misijskom glasniku pisao jedan biskup iz afričkih misija: »Ne treba nam ni gramofona, ni gramofonskih ploča, ni glazbenih instrumenata, nego nam treba profesora glazbe, koji će naučiti naše sjemeništarce, bogoslove, katehiste i naše narode kako će pjesmom slaviti Gospodina.« Nama treba crkvenih glazbenika koji će djelovati prema »istinitim načelima svete umjetnosti«.

B) TEČAJEVI

Danas u doba »ubrzanog školovanja« svuda se otvaraju večernje škole, tečajevi, izvanredna predavanja itd. da ljudi nadopune i usavrše svoje znanje. Vidjeli smo, da mnoge škole crkvene glazbe za ljetnih praznika upriličuju tečajeve glazbe. Tečajeve možemo podijeliti na dvije vrste:

1. Tečajevi koji se održavaju za više godina po nekoliko mjeseci; 2. Tečajevi za vrijeme ljetnih, odnosno zimskim praznika kroz sedam ili četrnaest dana. I jednih i drugih sretamo kod svih kulturnih naroda.

U Rimu u »Sali Pija VI« 12. XI 1961. g. započeo je tečaj crkvene glazbe i liturgike za redovnice. Otvoren je po želji kardinala Prefekta sv. Zbora Obreda i Vikara za grad Rim a u duhu kan. 574 Rimske Sinode. Tečaj traje za pjevanje dvije a sviranje tri godine. Uči se:

a) **pjevanje:** grgursko pjevanje, polifonija, pučko pjevanje, metodika, liturgika; b) **sviranje:** klavir, harmonij i orgulje. Ispiti

se polažu svake godine a na završetku tečaja se podjeljuju diplome. Sviračicama je omogućeno da mogu nastaviti usavršavanje na klaviru i orguljama. Ove godine tečaj pohađa 98 učenica iz 37 raznih kongregacija. Redovnice će dobiti glazbenu naobrazbu da mogu u svojim samostanskim i župskim crkvama poučavati i dostojno voditi crkveno pjevanje i sviranje.

Odbor za crkvenu glazbu **splitske biskupije** na inicijativu preuzv. biskupa dr Fr. Franića je organizirao sličan tečaj za redovnice na području Dalmacije. Poučavanje traje tri godine: dva puta mjesečno po dva dana. Uči se: grgursko pjevanje, zborno pjevanje, teorija glazbe, solfeggio, povijest glazbe, harmonija, organografija. Iz sviranja: harmonij, orgulje. Povremeno se daju predavanja iz liturgike. Održano je nekoliko izvanrednih predavanja iz duhovno-koncertne glazbe uz pomoć snimki magnetofonske vrpce i gramofonskih ploča: Verdi — Requiem, J. S. Bach — Matthaus-Passion..., simfonijske muzike: Beethoven, Mozart, Smetana, Musorgsky...

Ispiti se polažu svakog semestra. Tečaj pohađa 25 čč. ss. iz 6 raznih kongregacija. Za proslave 50 godišnjice Papinskog Instituta za svetu glazbu u Rimu, rektor Mons. I. Angles je uputio pismo predavačima i tečajkama za što uspješniji rad oko obnove svete glazbe.

Druga vrst tečaja se upriličuje za ljetnih ferija. Spomenuo sam ih kad sam govorio o »Pius X School« u New Yorku i »St. Michael's School of Sacred Music« u Toronto. Oni su često na velikoj kulturnoj i umjetničkoj visini.

a) Mons. C. Eccher prof. glazbe u Trentu i Bolzanu svake godine u vrijeme ljetnih praznika upriličuje tečajeve grgurskog pjevanja i svete glazbe za redovnice. Ovoga ljeta će se održati slijedećim rasporedom: I — Provincijski tečaj u Bergomanero (Novara) od 18—24 VIII kod čč. ss. »Rozminijanki«; II — Nacionalni tečaj u Rimu od 26. VIII do 1. IX kod čč. ss. »Kćeri Crkve«; III — Specijalni tečaj u Rimu od 2—8. IX pratnja grgurskog pjevanja. Tečaj su specijalno preporučili i blagoslovili sv. Oci pape Pijo XII i Ivan XXIII.

b) Benediktinci u Veneciji održavaju ljetne liturgijsko-glazbene tečajeve za specijalizaciju i usavršavanje u crkvenoj glazbi. Podijeljeni su u tri dijela: I. **Vokalna tehnika** proučava pravilan izgovor latinsko-crkvenog jezika obzirom na ritmiku, estetiku i stilistiku grgurskog pjevanja; 2. **Liturgijski odio** tumači temelje liturgike, Sv. Misu — njezin razvoj u liturgiji i muzici, sakramentale i sv. Red, te liturgiju prvih stoljeća Crkve.

c) Dijecezanski odbor za crkvenu glazbu **zagrebačke nadbiskupije** već tri godine svakog ljeta održava tečaj crkvene glazbe za čč. ss. orguljašice naših župskih i samostanskih crkava. Djelokrug predavanja možemo svrstati u pet vrsta:

1. **Glazbena predavanja:** grgursko pjevanje teoretski i praktično), teorija glazbe, solfeggio, harmonija i modulacija, vođenje pjevačkih zborova, dirigiranje, pučko pjevanje.

2. **Liturgijsko-glazbena predavanja.** »Uredba sv. glazbe« Pija XII od 25. XII 1955. g.; »Uputa SZO o svetoj glazbi i svetoj liturgiji« od 3. IX. 1958.; »Vodič za sudjelovanje vjernika u svetoj Misi« našeg Episkopeta; liturgijska formacija s. orguljašice

u duhu službenih propisa o svetoj glazbi; č. s. kao upravitelj kora u promicanju liturgijskog apostolata.

3. **Nekoliko specijalnih predavanja:** Duhovni lik č. s. orguljašice; problemi s. orguljašice gledom na okolinu; rad s. orguljašice »sub specie aeternitatis«; cecilijanstvo kod nas; estetsko uživanje pri slušanju nekog glazbenog djela; crkvene pučke popjevke u pogledu dogmatsko-pjesničkog i glazbenog sadržaja; međusobna suradnaj ss. orguljašica raznih redova i kongregacija.

4. **Koncerti na orguljama.** Svaki dan tečaj završava koncertom na orguljama u zagrebačkoj katedrali. Koncerte daju naši najbolji orguljaši i čč. ss. orguljašice. Izvedene su skladbe najboljih crkvenih kompozitora iz starije i novije orguljske literature. Koncerti su bili popraćeni tumačenjem sadržaja, stila i ostalih osobina djela te su svi snimljeni na magnetofonsku vrpcu. Održano je nekoliko predavanja o orguljama i harmonijima; o registrima i registriranju; o uzdržavanju orgulja. Uređena je specijalna »Radionica« za popravljanje najčešćih kvarova na orguljama i harmonijima. Tu se može naučiti pod stručnim vodstvom sve, što je najpotrebnije u svakodnevnoj praksi. — Priređena je veoma uspjela izložba na kojoj je prikazan razvoj gradnje orgulja od najstarijih vremena do danas.

5. **Magnetofonske, gramofonske i filmske projekcije.** Predavanje o baroknom majstoru Vinku Jeliću je bilo popraćeno sa nekoliko njegovih duhovnih koncerata snimljenih na magnetofonskoj vrpci. Sve vježbe zbornog i grgurskog pjevanja su snimane te se pri tumačenju upozoravalo na greške i nedostatke. Predavanja iz grgurskog pjevanja su bila osvijetljena pjevanjem benediktinaca iz Solesmes-a sa gramofonskih ploča. Uz filmske projekcije su prikazane neke zanimljivosti iz povijesti crkvene glazbe: razvoj neumatskog glazbenog pisma, liturgijskih glazbenih knjiga, gradnje orgulja... Uređena je veoma uspjela izložba crkvenih glazbenih djela, koja su nastala u Hrvatskoj od XI—XX stoljeća.

Misao vodilja tečaja i svih predavanja je, da se u svijesti generacije orguljašica pročiste i utvrde najosnovnije i najvažnije spoznaje o kojima ovisi pravilan rad svakog crkvenog glazbenika.

Preuzvišeni g. dr Franjo Šeper — zagrebački nadbiskup — je blagoslovio rad tečaja. Svaki put je svojim natpastirskim pismom preporučio i brižnim očinskim okom pratio tečaj. Preuzvišeni ističe važnost redovnica kao suradnica apostolata u obnovi crkvene i liturgijske glazbe. »Redovnice već po svome zvanju kao Bogu posvećene duše imaju u sebi predispoziciju da bolje shvate duh crkvene liturgijske glazbe, te da se oduševe za provođenje smjernica koje Crkva daje«.

Mo. o. ANĐELKO MILANOVIĆ, OFM

Tri zvijezde vodilje našeg apostolata: milost, biblija i liturgija.

P. Parsch

ALI PORABLJAMO PRAVICO, VZETI PROŠNJO PO ŽELJI?

Po 818. kanonu CZ ni dovoljeno dodajati po lastni volji maši kake druge ceremonije ali molitve. Ob bogoslužnih dneh IV reda, to je delavnikih čez leto in ob Marijinih sobotah pa sme vsak duhovnik dodati eno prošnjo po želji — oratio votiva — v vseh tihih mašah, ki niso konventne (KR 461). Ta prošnja se more izbrati iz maš, katere je dovoljeno vzeti kot votivne, ali iz prošenj za razne zadeve ali iz maš in prošenj za rajne (462). Od Gospodovih maš se lahko vzamejo vse, ki slavijo splošne skrivnosti, ne pa one, ki se nanašajo na Gospodovo življenje (božična, velikonočna, vnebohodna). Isto velja za Marijo z edino izjemo, da se lahko vzame maša brezmadežnega spočetja. Svetnikom na čast pa lahko vzamemo vse, ki so v martirologiju označeni.

Svoje mesto ima ta prošnja po vseh drugih, ne sme pa presegati skupnega števila treh prošenj (463). Zanimivo je, da smemo dnevni maši dodati prošnjo za rajne, ne smemo pa maši za rajne dodati druge prošnje kot samo za rajne (464).

Posebno priporočljiva je druga molitev za priprošnjo svetnikov, ki jo poznamo po začetku: A cunctis. Ta vsebuje kratek povzetek litanij vseh svetnikov, ki bi jih tudi lahko imenovali: prošnje za vse potrebe po priprošnji vseh svetnikov. Po Mariji, sv. Jožefu, blaženih apostolih Petru in Pavlu vstavimo še ime cerkvenega patrona. Tu je pa sedaj novost. Sme se imenovati tudi katerikoli glavni patron ali ustanovitelj reda (465). Kako primerno je zlasti za tiste cerkve, ki so posvečene že navedenim svetnikom ali božji skrivnosti.

Zdaj ko so imperate bolj omejene, naj bi duhovniki z veseljem jemali te prošnje po želji, saj je izbira tako pestra in se duhovnik lahko ozira na lastne želje, a tudi na želje vernikov. Zlasti pa naj bi ne pozabil velikih zadev sv. Cerkve, kakor so za širjenje vere, za edinost Cerkve, za svobodo Cerkve (ali si že opazil, da je ta prošnja vzeta v sklepni del molitve: A cunctis?).

Iz novega misala so zlasti priporočljive prošnje za duhovniške poklice.

Prošnja. Prosimo te, Gospod, pošlji delavcev na svojo žetev, da se bodo vedno spolnjevale zapovedi tvojega edinorojenega Sina in se bo povsod obnavljala njegova daritev.

Prošnja nad darovi. Naredi, Gospod, svojemu ljudstvu dar, ki ga darujemo, za oživljajočo skrivnost, da bi ti večje število služabnikov okrog tvoje mize darovalo molitve in daritve.

Prošnja po obhajilu. Nasitil si nas, vsemogočni Bog, z nebeškimi, skrivnostmi, prosimo te: pomnoži število svojih služabnikov in posveti jih v ljubezni.

Prav tako se duhovniki živo zavedamo, kako potrebna je molitev za ohranitev duhovniškega poklica, in smo hvaležni svetemu očetu, da nam je dae tudi v ta namen posebno votivno mašo.

Prošnja. Vzbudi v svoji Cerkvi, Gospod, duha pobožnosti in srčnosti ki naj ustvari tvojim oltarjem vredne služabnike in prizadevne oznanjevalce tvoje besede.

Prošnja nad darovi. Milostno se ozri na molitve in darove svojega ljudstva, Gospod; daj, da se pomnoži število oskrbnikov tvojih skrivnosti in da vedno vztrajajo v tvoji ljubezni.

Prošnja po obhajilu. Daj, prosimo, Gospod, da se poživimo po obhajanju svetih skrivnosti, in vsi, ki si jih izvolil za služabnike odrešenja, naj s čistim duhom služijo tvoji neskončni ljubezni.

Anton KARO

KAJ BO Z VERSKIMI OBIČAJI?

Nagel razvoj industrijske družbe je prinesel globoke spremembe tudi v občestveno in družinsko življenje. Ljudje se s podeželja selijo v industrijska naselja; zrahljale so se vezi med starimi in mladimi ter vezi med sosedi. Mnogi so si pridobili nova stanovanja, ne znajo pa si ustvari domą. Ob tem naglem razvoju odmirajo mnogi stari družinski običaji ali pa so ostali le lep spomin brez prave vsebine.

Mar jih ni škoda? Tako lepo so povezovali družinsko in cerkveno življenje. Nastali so ob cerkvenem letu. Ob njih so se družine pripravljale na cerkvene praznike, z njimi se je praznovanje nadaljevalo po domovih in v vaškem občestvu. Ob njih se je razširila uporaba zakramentalov v vsakdanjem življenju. Verski običaji so preprosto in nazorno razlagali verske resnice in uvajali v življenje po veri. Oklenili so človekov življenjski krog od rojstva do smrti in ga vklenili v cerkveno življenje.

Drugim pa se zdi: ni jih škoda! Mnogi ljudje se sicer oklepajo starih običajev, niso pa si osvojili osebnega verskega prepričanja in niso se naučili živeti s Cerkvijo. Držeč se svojih starih navad menijo, da so na poti k zveličanju. Ko pa pridejo v drugo okolje, kjer jih ti običaji ne spremljajo, pa odpovedo. Ohranili so velikonočni kolač, pozabili pa na velikonočno obhajilo. Tako je nekdo na veliko soboto dejal svoji ženi: »Glej, da boš nesla k žegnu. Mene pa jutri pusti, da se naspim.« Mnogi sicer še uživajo nad lepoto starih običajev, ne znajo pa se obogatiti z njih vsebino. Dostikrat so se lepim navadam pridružile razvade.

Kaj bo torej z verskimi običaji? Ali imajo še tolik pomen za versko življenje, da jih je vredno ohranjevati in gojiti? Ali nas sodobno življenje ne sili, naj iščemo tudi nov krščanski življenjski stil in uvajamo nove navade?

Duhovnik ni folklorist, ampak dušni pastir. Starih lepih običajev ne bo ohranjal zaradi njih samih. Vse tisto, kar je v oporo njegovemu dušnopastirskemu delu in kar lahko služi ohranitvi in utrjevanju krščanskega življenja v družinah, pa bo prizadevno gojil. Kako?

1. Najprej bo verske običaje v svoji župniji **spoznal**. V vsaki pokrajini imajo isti običaji svoje značilnosti, dostikrat tudi različna imena. Ponekod se je ohranilo mnogo starih običajev, drugod pa so marsikaj že opustili. V mesta in industrijska naselja so se doselili ljudje iz različnih pokrajin in so s seboj prinesli različne običaje. Kakšne skupne poteze imajo ti? Ali se jih ljudje sploh še držijo? Vse to bo dušni pastir zvedel v stiku z ljudmi, zlasti z otroki ter pri starejših ljudeh, ki posebno radi govore o starih navadah. Marsikaj bo našel v župnijski kroniki pa tudi v literaturi (n. pr. Turnšek, Möderndorfer).

2. Med različnimi običaji bo dušni pastir **odbral** tiste, ki jih je vredno gojiti. Nekaterih navad, ali bolje razvad ni namreč prav nič škoda, ker so ljudje že zdavnaj pozabili na njih pravo jedro in prav nič ne prispevajo k verskemu življenju. Nekateri so tako tuji sedanjemu občutju, da bodo nujno propadli in bi jih zastonj skušali ohranjati. Vsi tisti običaji, ki pomagajo k lepemu družinskemu praznovanju cerkvenih praznikov, ki navajajo k spoštljivi uporabi zakramentalov in ki nadnaravna sredstva vključujejo v človekov življenjski krog, pa so vredni, da jih dušni pastir skrbno ohranja in prizadevno goji. Tudi nove običaje, ki doslej v župniji niso bili v navadi, pa so koristni in lepi, bo skušal uvesti. S kakim razumevanjem so verniki sprejeli pobudo dušnega pastirja, naj bi vsakemu novemu krščencu darovali lepo krstno svečo, ki ga bo spremljala skozi vse življenje! Kako hvaležni so mu bili zlasti otroci, ko je pomagal v družine vpeljati jaslice!

3. Kako pa bo dušni pastir te običaje **gojil?** Predvsem mora ljudem pomagati, da bodo razumeli pomen običajev, katerih se še drže. Pri oznanilih, ob razih blagoslovih jim bo to kratko razložil. Lepo priložnost ima tudi pri katehezi. Pred prazniki bo otroke opozoril na lepe družinske običaje ali jih z njimi uprizoril. Za nalogo jim bo naložil opis domačih običajev ob praznikih, jih navajal k zbiranju in oblikovanju preprostih verskih predmetov, skupaj z njimi postavil jaslice ali zapel domače obredne pesmi. Ko bo materam govoril o vzgoji, jim bo svetoval, kako naj otroke uvajajo v cerkveno bogoslužje in domače običaje. Dekletom bo povedal, kako verski običaji prispevajo k pravi domačnosti in duhovni povezanosti družine. Poslušalci njegovih pridig bodo hvaležno prisluhnili, ko bo omenil njihove navade ali njih domačo modrost in jim pojasnil, kako je vse to zraslo iz življenja Cerkve in kako jim vse to zagotavlja trdno oporo v Bogu.

ANTON VIDMAR

PITANJA I ODGOVORI

1. Čujem da nije dozvoljeno da kod čitane Mise služi više nego jedan ministrant a kod pjevanja dva. Čini mi se da bi bilo vrlo prikladno uposliti sve prisutne ministrante. Tako bi bili pobožniji i mirniji.

Odgovor: Doista kod čitane Mise treba da redovito poslužuje samo jedan ministrant, kod pjevane dva a ako je kađenje tri ministranta. Međutim sasvim je zgodno da svi ministranti zborno sudjeluju kod sv. Mise tako da svi u ophodu idu pred svećenikom k oltaru, da svi zajednički odgovaraju, pjevaju, zajednički vrše obredne kretnje, sudjeluju kod prikazivanja, pričeste se i sl.

2. Vaše izdanje »Obredi Svete sedmice« ima dosta nedostataka. Tu je opisano izlaganje Svetotajstva u »Božjem grobu« a to se ne slaže s liturgijskim propisima. Opisan je i obred »uskrsnuća« koji samo umanjuje dojam liturgijskih obreda Uskrsnog bdjenja. Ne mogu zamisliti da bi jedan takav neliturgijski običaj smio

2. Med različnimi običaji bo dušni pastir **odbral** tiste, ki jih je vredno gojiti. Nekaterih navad, ali bolje razvad ni namreč prav nič škoda, ker so ljudje že zdavnaj pozabili na njih pravo jedro in prav nič ne prispevajo k verskemu življenju. Nekateri so tako tuji sedanjemu občutju, da bodo nujno propadli in bi jih zastonj skušali ohranjati. Vsi tisti običaji, ki pomagajo k lepemu družinskemu praznovanju cerkvenih praznikov, ki navajajo k spoštljivi uporabi zakramentalov in ki nadnaravna sredstva vključujejo v človekov življenjski krog, pa so vredni, da jih dušni pastir skrbno ohranja in prizadevno goji. Tudi nove običaje, ki doslej v župniji niso bili v navadi, pa so koristni in lepi, bo skušal uvesti. S kakim razumevanjem so verniki sprejeli pobudo dušnega pastirja, naj bi vsakemu novemu krščencu darovali lepo krstno svečo, ki ga bo spremljala skozi vse življenje! Kako hvaležni so mu bili zlasti otroci, ko je pomagal v družine vpeljati jaslice!

3. Kako pa bo dušni pastir te običaje **gojil?** Predvsem mora ljudem pomagati, da bodo razumeli pomen običajev, katerih se še drže. Pri oznanilih, ob razih blagoslovih jim bo to kratko razložil. Lepo priložnost ima tudi pri katehezi. Pred prazniki bo otroke opozoril na lepe družinske običaje ali jih z njimi uprizoril. Za nalogo jim bo naložil opis domačih običajev ob praznikih, jih navajal k zbiranju in oblikovanju preprostih verskih predmetov, skupaj z njimi postavil jaslice ali zapel domače obredne pesmi. Ko bo materam govoril o vzgoji, jim bo svetoval, kako naj otroke uvajajo v cerkveno bogoslužje in domače običaje. Dekletom bo povedal, kako verski običaji prispevajo k pravi domačnosti in duhovni povezanosti družine. Poslušalci njegovih pridig bodo hvaležno prisluhnili, ko bo omenil njihove navade ali njih domačo modrost in jim pojasnil, kako je vse to zraslo iz življenja Cerkve in kako jim vse to zagotavlja trdno oporo v Bogu.

ANTON VIDMAR

PITANJA I ODGOVORI

1. Čujem da nije dozvoljeno da kod čitane Mise služi više nego jedan ministrant a kod pjevanja dva. Čini mi se da bi bilo vrlo prikladno uposliti sve prisutne ministrante. Tako bi bili pobožniji i mirniji.

Odgovor: Doista kod čitane Mise treba da redovito poslužuje samo jedan ministrant, kod pjevane dva a ako je kađenje tri ministranta. Međutim sasvim je zgodno da svi ministranti zborno sudjeluju kod sv. Mise tako da svi u ophodu idu pred svećenikom k oltaru, da svi zajednički odgovaraju, pjevaju, zajednički vrše obredne kretnje, sudjeluju kod prikazivanja, pričeste se i sl.

2. Vaše izdanje »Obredi Svete sedmice« ima dosta nedostataka. Tu je opisano izlaganje Svetotajstva u »Božjem grobu« a to se ne slaže s liturgijskim propisima. Opisan je i obred »uskrsnuća« koji samo umanjuje dojam liturgijskih obreda Uskrsnog bdjenja. Ne mogu zamisliti da bi jedan takav neliturgijski običaj smio

uplivati na promjene u svečanoj Misi Uskrsne noći te da bi se mjesto »Ite, missa est, alleluia, alleluia« imalo pjevati »Benedicamus Domino, alleluia, alleluia« kako to piše na str. 114.

Odgovor: Kao i svako ljudsko djelo knjižica »Obredi Svete sedmice« ima dosta manjkavosti. Sva tri spomenuta nedostatka proizlaze iz činjenice da ova knjižica opisuje kako treba dolično vršiti obrede računajući da se obdržavaju običaji koji još dosada nisu dokinuti. — O izlaganju Stetotajstva kod »Božjeg groba« mnogo se puta raspravljalo na liturgijskim sastancima. O tom je pisala i »Služba Božja« (I, 2, 7). Po rimskom obredu trebalo bi u znak Kristove smrti na Veliki petak iznijeti Svetotajstvo iz crkve tako da bude prazna i bez ikakva nakita sve do Uskrsnog bdjenja. U tom su jasne odredbe Sv. Stolice koje govore da se Svetotajstvo ima čuvati izvan crkve u kojoj se vrše obredi. To može biti ili u sakristiji ili u sobi župskog stana ili u kojem oratoriju. Prostorija u kojoj se čuva Svetotajstvo treba biti zaključana jer se presv. Euharistija tu čuva samo za bolesnike a ne radi javnog štovanja. Ako nema tako zgodna mjesta izvan crkve Svetotajstvo se može čuvati na najmanje uočljivom oltaru u crkvi. Tu ima goriti samo jedna svijeća (S. Z. Sakramenata 26. III 1939, III, b; AAS 21, 636). Smisao ovih odredaba lijepo opisuje naš suradnik Filip Kavčić u članku o štovanju presv. Euharistije što ga donosimo u ovom broju. — Što se tiče obreda »uskrsnuća« (kao i svih drugih pobožnih pučkih običaja), SZO je odredio da ti obredi ne smiju ometati liturgijskih obreda. One običaje koji se ne mogu vršiti bez ometanja liturgijskih obreda. One običaje koji se ne mogu vršiti bez ometanja liturgijskih obreda treba izostaviti (L. Trimeloni, Compendio di liturgia pratica, Torino 1959, 758). SZO opominje Ordinarije i dušobrižnike »neka pouče vjernike o vrlo velikoj vrijednosti svete liturgije koja daleko nadilazi po svojem značenju uvijek, a osobito u ovim danima, sve druge pa i najbolje običaje i pobožnosti bilo kakve vrste« (Naputak SZO od 16. XI 1955, br. 23). — Prema Kodeksu rubrika (Br. 507 a) kad iza Mise slijedi neki ophod mjesto »Ite missa est« govori se »Benedicamus Domino«. Kodeks rubnika ne predviđa nikada da se na Misi iza »Benedicamus Domino« govori »alleluia, alleluia«. Stoga bi bilo najprikladnije da se izbjegne svaka procesija iza Mise Uskrsnog bdjenja; a gdje se ta procesija vrši možda je ipak bolje da se iza »Benedicamus Domino« dodaju dva »alleluia«.

3. Da li se mogu smatrati liturgijskim činima obredi koji se vrše iz knjiga koje nisu odobrene od Svete Stolice? U prvom redu mislim na obrede Svete sedmice kako se vrše u našim primorskim krajevima. Smatram da bi to radije bile pobožne pučke vježbe nego liturgijski čini.

Odgovor: Prema Kodeksu crkvenog zakonika (kan. 1256) i Uputi SZO o svetoj glazbi i svetoj liturgiji od 3. IX 1958. (br. 1) »liturgijski su čini oni koje vrše osobe za to određene po ustanovi Isusa Krista i Crkve i u njihovo ime prema liturgijskim knjigama koje je odobrila Sveta Stolica da se iskaže dužno štovanje Bogu, svetima i blaženima; a ostali sveti čini koji se vrše u crkvi ili izvan nje, bilo da je svećenik odsutan ili prisutan, nazivlju se pobožne vježbe«. Iz ove je definicije očito da sve knjige za litur-

gijsku upotrebu (a pogotovo prijevode na živi jezik) treba da odobri Sveta Stolica. Ako su liturgijske knjige štampane na živom jeziku bez dozvole Svete Stolice, pretpostavlja se da su izdane za upotrebu vjernika. Dalmatinski su biskupi poduzeli korake za autentično izdanje Obreda Svete sedmice na živom jeziku.

OLTAR PREMA PUKU

U najnovije vrijeme liturgičari misle da bi za vrijeme predmise misnik trebao biti u neposrednom kontaktu sa svijetom a samo preko žrtvenog dijela da bi bio na oltaru. Kroz to vrijeme nije tako nužno da je okrenut prema puku. Ipak je potrebno da se o tom raspravlja. (Op. Uredništva)

Nema nikakove zapreke ni s teološke niti liturgijske strane da oltar bude okrenut prema puku ili obratno.

Među suvremenim liturgičarima se sa simpatijom gleda na oltar okrenut prema puku. Poteškoća je jedino u tome kako da tabernakul ne izgubi svoje počasno mjesto na glavnom oltaru koje je tokom povijesti osvojio. Posebna instrukcija. Sv. Stolice izričito zabranjuje da se tabernakul ukloni s glavnom oltara radi toga da bi mogao biti okrenut puku.

Ne želim raspravljati koji je način bolji, nego ukazati na to da oltar okrenut puku može imati svoje prednosti.

Tako oltar može biti postavljen u sredinu crkve. Oltar tj. menza postaje centralni objekat svetišta a to mu mjesto i pripada jer ga je već previše potisnuo tzv. retabl.

Oltar postavljen u sredinu crkve psihološki pojačava osjećaj zajednice i sudioništvo u liturgiji.

U velikim crkvama se smanjuje udaljenost vjernika od oltara.

Centralno postavljen oltar dozvoljava organizaciju upotrebe crkve. Tako se preko tjedna može upotrebljavati samo jedan dio crkve pa se time smanjuju troškovi oko čišćenja. Osobito je to problem u velikim crkvama.

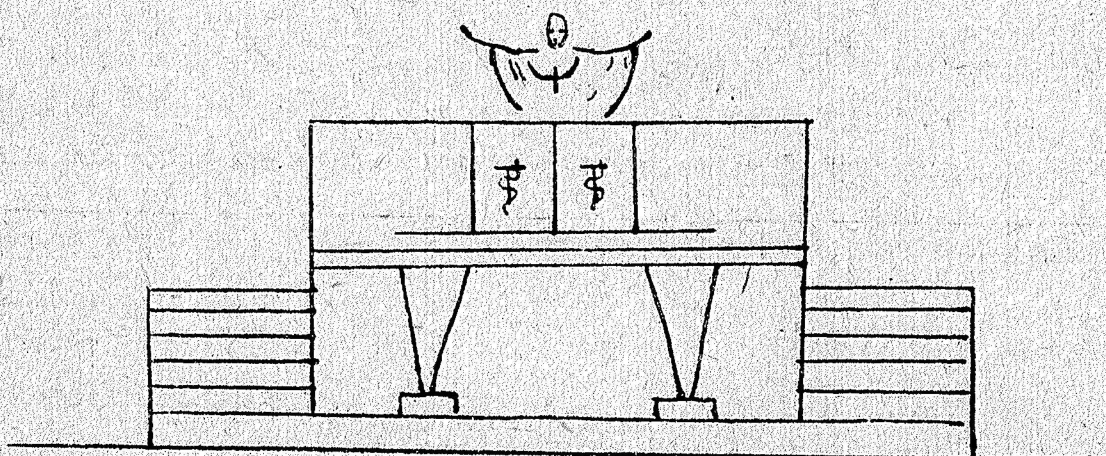
Postavljanje oltara u sredinu građevine dozvoljava ponovo konstrukciju centralnih građevina (rotonda) koje imaju svoju simpatiju i pružaju veliku raznolikost konstrukcijskih oblika.

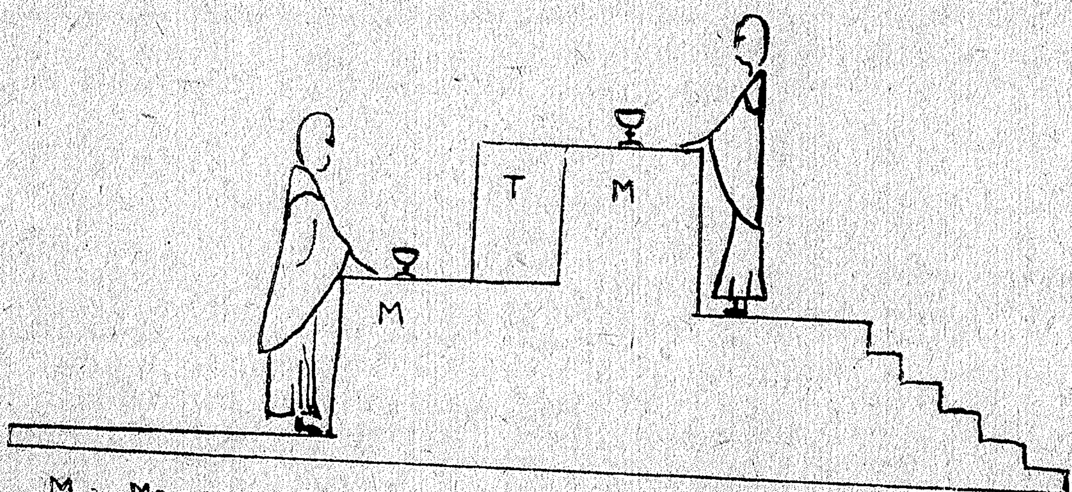
Takove centralne građevine dozvolile bi osvježenje u crkvenoj arhitekturi i dozvolile bi uporabu suvremenih građevinskih materijala koje su podesne baš za okrugle građevine.

Na priloženim skicama vidimo da je moguće spasiti i to da oltar bude okrenut i prema puku i obratno a da tabernakul ne izgubi svoje mjesto na glavnom oltaru. Zadovoljan je ukus i jednih i drugih jer je svećenik za polovinu crkve okrenut prema oltaru a za drugu polovicu prema puku. Tabernakul ostaje okrenut prema glavnim vratima i taj se dio upotrebljava preko tjedna dok se nedjeljom pusti u uporabu cijela crkva. Vjernici mogu promatrati oltar i misnika sa svih strana.

Kako se vidi na skici radi se zapravo o dvije menze s visinskom razlikom visine tabernakula. Na obe se menze može misiti, doduše ne u isto vrijeme.

Ovo idejno rješenje pruža veliko bogatstvo arhitektonskih rješenja prema tlocrtu i obliku same građevine. Uz menzu mogu biti smješteni amboni za pjevanje poslanice i evanđelja. Svječnjaci mogu biti isti za obe menze a dadu se kao i raspelo riješiti na raznolike načine.

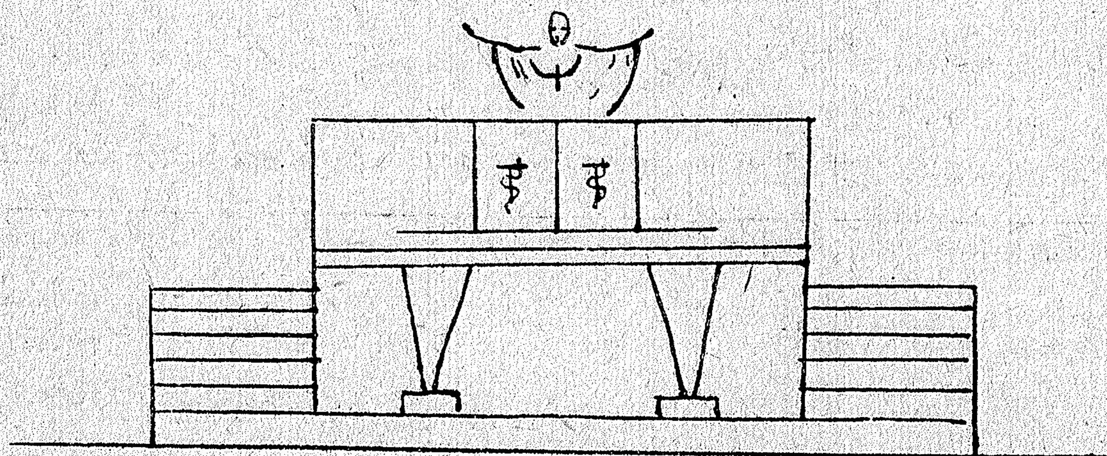
Ovakovo rješenje oltara pruža sasvim novo shvaćanje i organizaciju sakralnog prostora kao i nova tehničko-umjetnička rješenja i nove putove u crkvenoj umjetnosti.

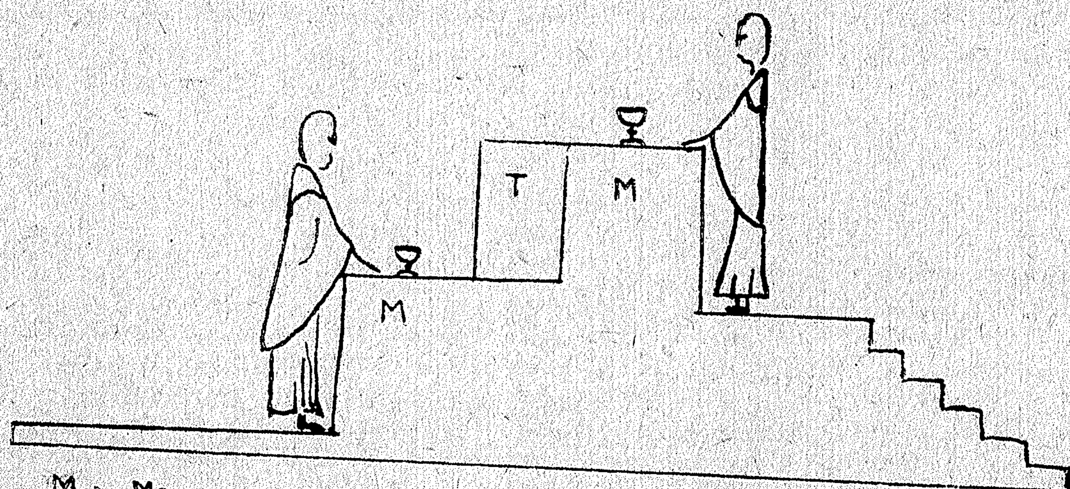
FRANJO MUREN

LITURGIJSKA POBOŽNOST PRVOG SVEĆENIKA

Kakogod je Sv. Ignacije osnivač Družbe Isusove, to je ipak prvi svećenik Družbe Isusove Bl. Petar Faber. Prigodom polaganja prvih zavjeta na Montmartre-u 15. kolovoza 1534. od sedmorice prvih isusovaca jedini je svećenik, bio upravo Bl. Petar Faber. On je tom zgodom služio i sv. Misu i zato ga rado slikaju kako okrenut od oltara drži patenu kod liturgijske

Ovo idejno rješenje pruža veliko bogatstvo arhitektonskih rješenja prema tlocrtu i obliku same građevine. Uz menzu mogu biti smješteni amboni za pjevanje poslanice i evanđelja. Svječnjaci mogu biti isti za obe menze a dadu se kao i raspelo riješiti na raznolike načine.

M = Mensa
T = Tabernakul

Ovakovo rješenje oltara pruža sasvim novo shvaćanje i organizaciju sakralnog prostora kao i nova tehničko-umjetnička rješenja i nove putove u crkvenoj umjetnosti.

FRANJO MUREN

LITURGIJSKA POBOŽNOST PRVOG SVEĆENIKA

Kakogod je Sv. Ignacije osnivač Družbe Isusove, to je ipak prvi svećenik Družbe Isusove Bl. Petar Faber. Prigodom polaganja prvih zavjeta na Montmartre-u 15. kolovoza 1534. od sedmorice prvih isusovaca jedini je svećenik, bio upravo Bl. Petar Faber. On je tom zgodom služio i sv. Misu i zato ga rado slikaju kako okrenut od oltara drži patenu kod liturgijske

funkcije a ispred njega kleče šestorica studenata, jezgra Družbe Isusove.

Čitav je kasniji svećenički život Bl. Petra Fabera bitno usmjeren na svetu liturgiju: na sv. Misu i časoslov. To nam svjedoči njegov »Memoriale« neka vrsta duhovnog dnevnika koji je prvi put štampan u Parizu g. 1873. Ovo je djelce pravi biser duhovne literature iz kojeg odsjeva divna duša svećenika bl. Petra Fabera koja živi od svete liturgije, preko nje prima najslađe utjehe, najveće milosti i prosvijetljenja.

U uvodu pripovijeda u poniznosti srca kako je služio prvu sv. Misu na blagdan sv. Marije Magdalene, svoje i svih griješnika i griješnica odvijetnice. I sada se ređaju pobožne misli i nakane u vezi sa sv. Misom i časoslovom.

U samom »Memoriale« opširno pripovijeda o osjećajima i prosvijetljenjima koja mu je Gospodin darovao od mjeseca lipnja 1547. do srpnja 1553. Sve je povezano s blagdanima i liturgijskom godinom.

Kao primjer navodimo: »U nedjelju unutar osmine sv. Lovre došla mi je u dušu posebna želja da bi naš Gospodin učinio da osjetim onaj Gloria in Excelsis Deo Gospodnji i Kyrie, eleison davši mi duh koji odgovara danu Gospodnjem a to je duh samoga Gospodina.«

»U prvoj Večernji Uznesenja doživio sam veliku pobožnost u crkvi Djevice Marije u Speyeru tako da su mi svi obredi, svijetla, orgulje, pjevanje, štovanje relikvija i sav ukras dali toliku bogoljubnost da je ne znam ni iskazati.«

»U prvoj božićnoj Misi osjetio sam se nekako hladan prije sv. Pričesti i ražalostio sam se što nije bolje pripremljen stan moje duše. Na to sam dobio odgovor, koji me je ganuo do suza: ovo raspoloženje odgovara štalici. Utješio sam se jer se Gospodin dostoji doći u tako hladan dom...«

»U nedjelju unutar osmine Bogojavljenja primjenio sam Misu, među ostalim, da bude žrtva i prinos u zahvalu koju dugujem i koje nikad nisam dosta imao, a niti mogu dosta zahvaliti za različite darove vjere i poniznosti, kako meni tako i drugim katolicima ulivene, ne samo na vlastitu prošnju nego na prošnje Crkve i iz njezine vjere.«

»Na dan Očišćenja naše Gospe dobio sam veliku spoznaju o evanđelju i mnogu pobožnost nad službom blagoslova svijeća...«

»Na dan sv. Grgura Pape i naučitelja Crkve osjetio sam živu i dobru zahvalu što nam je toliki naučitelj ostavio obilniju nauku nego li svi drugi naučitelji koja je potrebna za duše u čistilištu...«

»Ovaj dan i vrijeme muke Isusa Krista (misli na vrijeme muke i Veliki Petak) jest vrijeme u koje se spominjemo Kristovih tjelesnih rana, žalosti i smrti. Stoga je bilo korisno, da su se u ovo vrijeme obnovile i moje duhovne rane i tragovi mojih bolesti, od kojih nisam još dobro ozdravio... Molio sam da krepost Kristova u grob položena tijela pomogne moje slabosti. Osim toga sam molio Kristovu dušu, koja je odijeljena od tijela sašla nad pakao, da posveti moj duh i dušu odagnavši od nje svaku moć i snagu koja me je dosada oživljavala na grijeh...«

»Na sveti dan Gospodinova Uskrsnuća osjetio sam u Misi neobičnu pobožnost... Dano mi je da iz duše molim Boga po

Isusu Kristu, koji je uskrsnuo od mrtvih da bi po Njegovoj milosti jednom bili proslavljeni, tijelo, duša i duh moj na Njegovu slavu, od koga i po kome i u kome je sve milost i slava i moje naravno dobro. Ovdje sam također molio, da se sva ljudska tjelesa i duše, koje su tako prostrane posude, mogu napuniti od Boga danim milostima; i to proisticanjem iz one najviše posude, koja je Kristovo čovječanstvo koje obuhvata toliku puninu Božanstva...«

I tako se u »Memoriale« bl. Petra Fabera redaju misli, osjećaji i utjehe kojima ga je obilno napajala sveta liturgija. On je živio od Mise do Mise, od časoslova do časoslova. Na svojim brojnim apostolskim putovanjima po Njemačkoj, Italiji, Španiji i Portugalu pomoću svete liturgije uspio je sačuvati duh sabranosti i veze s Bogom. Sveta ga je liturgija obuzela, produhovila i posvetila, učinila milim i privlačivim za tolike duše koje je osvojio za Krista.

Iz preobilja svoje milosti Gospod nudi u prvom redu svećeniku preko svete liturgije najbolji dio. Blago svećeniku koji svaki dan u Sv. Misi i časoslovu crpi to blago. Bl. Petar Faber bio je takav svećenik. Zato je njegov lik i njegov »Memoriale« spada i te kako u okvir suvremenog liturgijskog obnovljenog gibanja.

O. JOSIP ANTOLOVIĆ D. I.

VIJESTI

Pastoralno liturgijska pitanja na koncilu. Koliko je poznato slijedeći II vatikanski koncil imat će izrazito pastoralni karakter. Iz onoga što je objavljeno znade se da će se među ostalim raspravljati o ovim pastoralno liturgijskim pitanjima: katehetska pouka, službenik potvrde i dob potvrđenika, ispovjedna jurisdikcija, problemi vjenčanja, liturgijski jezik, sudjelovanje vjernika u liturgiji, prilagođivanje liturgije pučkim običajima, pastoralni odgoj svećeničkih kandidata, uloga vjernika u Crkvi, obnova nižih redova i đakonata. Centralna komisija je raspravljala o obnovi đakonata 17. siječnja o. g. Zaključci tog raspravljanja nisu objavljeni (Schweizerische Kirchenzeitung 1962, 19, 240).

Odgovori SZO. U vezi s nekim nejasnim mjestima u Kodeksu rubrika postavio je Ordinarij biskupije Seckau (Austrija) nekoliko pitanja SZO. Evo nekih aktuelnih odgovara na postavljena pitanja: Ako Misa slijedi iza teoforične procesije izostavljaju se pristupne molitve. Kod dijeljenja svetih redova na tihoj Misi biskup ne čita perikope koje čitaju novozaređeni lektori, subđakoni i đakoni. Ne izostavlja se zadnje Evanđelje na Misi koja nije u crnu ako iza nje slijedi odriješenje niti na Misi iza koje slijedi euharistijski blagoslov. Uspomena sv. Anastazije na drugoj božićnoj Misi spada među povlaštene. Nedjeljna Misa koja se govori preko sedmice ne isključuje uspomenu Gospodnjih misterija. U nedjelje II reda dozvoljena je prigodna Misa Gospodnjih misterija II reda. Ovim zadnjim odgovorom konačno je riješeno pitanje da je u nedjelje II reda dozvoljena Misa Krista Velikog Svećenika o čemu je u »Službi Božjoj« dva puta bilo govora (1, 4, 31—32; 6, 34—35).

Isusu Kristu, koji je uskrsnuo od mrtvih da bi po Njegovoj milosti jednom bili proslavljeni, tijelo, duša i duh moj na Njegovu slavu, od koga i po kome i u kome je sve milost i slava i moje naravno dobro. Ovdje sam također molio, da se sva ljudska tjelesa i duše, koje su tako prostrane posude, mogu napuniti od Boga danim milostima; i to proisticanjem iz one najviše posude, koja je Kristovo čovječanstvo koje obuhvata toliku puninu Božanstva...«

I tako se u »Memoriale« bl. Petra Fabera redaju misli, osjećaji i utjehe kojima ga je obilno napajala sveta liturgija. On je živio od Mise do Mise, od časoslova do časoslova. Na svojim brojnim apostolskim putovanjima po Njemačkoj, Italiji, Španiji i Portugalu pomoću svete liturgije uspio je sačuvati duh sabranosti i veze s Bogom. Sveta ga je liturgija obuzela, produhovila i posvetila, učinila milim i privlačivim za tolike duše koje je osvojio za Krista.

Iz preobilja svoje milosti Gospod nudi u prvom redu svećeniku preko svete liturgije najbolji dio. Blago svećeniku koji svaki dan u Sv. Misi i časoslovu crpi to blago. Bl. Petar Faber bio je takav svećenik. Zato je njegov lik i njegov »Memoriale« spada i te kako u okvir suvremenog liturgijskog obnovljenog gibanja.

O. JOSIP ANTOLOVIĆ D. I.

VIJESTI

Pastoralno liturgijska pitanja na koncilu. Koliko je poznato slijedeći II vatikanski koncil imat će izrazito pastoralni karakter. Iz onoga što je objavljeno znade se da će se među ostalim raspravljati o ovim pastoralno liturgijskim pitanjima: katehetska pouka, službenik potvrde i dob potvrđenika, ispovjedna jurisdikcija, problemi vjenčanja, liturgijski jezik, sudjelovanje vjernika u liturgiji, prilagođivanje liturgije pučkim običajima, pastoralni odgoj svećeničkih kandidata, uloga vjernika u Crkvi, obnova nižih redova i đakonata. Centralna komisija je raspravljala o obnovi đakonata 17. siječnja o. g. Zaključci tog raspravljanja nisu objavljeni (Schweizerische Kirchenzeitung 1962, 19, 240).

Odgovori SZO. U vezi s nekim nejasnim mjestima u Kodeksu rubrika postavio je Ordinarij biskupije Seckau (Austrija) nekoliko pitanja SZO. Evo nekih aktuelnih odgovara na postavljena pitanja: Ako Misa slijedi iza teoforične procesije izostavljaju se pristupne molitve. Kod dijeljenja svetih redova na tihoj Misi biskup ne čita perikope koje čitaju novozaređeni lektori, subđakoni i đakoni. Ne izostavlja se zadnje Evanđelje na Misi koja nije u crnu ako iza nje slijedi odriješenje niti na Misi iza koje slijedi euharistijski blagoslov. Uspomena sv. Anastazije na drugoj božićnoj Misi spada među povlaštene. Nedjeljna Misa koja se govori preko sedmice ne isključuje uspomenu Gospodnjih misterija. U nedjelje II reda dozvoljena je prigodna Misa Gospodnjih misterija II reda. Ovim zadnjim odgovorom konačno je riješeno pitanje da je u nedjelje II reda dozvoljena Misa Krista Velikog Svećenika o čemu je u »Službi Božjoj« dva puta bilo govora (1, 4, 31—32; 6, 34—35).

Živi jezik u sirskom obredu. Konferencija biskupa sirsko-malabarskog obreda, koja je nedavno održana u Ernakulu pod predsjedništvom nadbiskupa Parekattila pozabavila se pitanjem liturgijskog jezika i donijela zaključak da se mjesto dosadašnjeg mrtvog jezika u sirsko-malabarskom obredu uvede živi jezik (Schweizerische Kirchenzeitung 1962, 20, 256).

Nove prigodne Mise. SZO nedavno je odobrio nekoliko novih prigodnih Misa: za dan zavjetovanja redovnika, za dan zavjetovanja redovnica, da se isprose crkvena zvanja, da se sačuvaju crkvena zvanja i da se isprose i goje redovnička zvanja (Ephemerides liturgicae 1962, II, 167—177).

Novo izdanje Rimskog pontifikala. Prigodom nedavnog izdanja drugog dijela Rimskog pontifikala SZO ga je proglasio »tipičnim i ispravljenim«. Iz toga se može zaključiti da se dosadašnja izdanja ne smiju upotrebljavati (Ephemerides liturgicae 1962, II, 182).

Rad Tajništva za sjedinjenje kršćana. Predsjednik ovog tajništva kardinal A. Bea dao je u zadnje vrijeme nekoliko izjava o predkoncilskom i poslijekoncilskom radu Tajništva na usklađivanju odnosa među različitim kršćanskim konfesijama. On je suradniku jednog amsterdamskog katoličkog tjednika rekao da će se na koncilu raspravljati »o pitanju točna položaja rastavljene valjano krštene braće u otajstvenom tijelu Kristovu, o pitanju vjerske slobode koja je s mnogih gledišta vrlo važna za dobre uzajamne odnose kršćanskih skupina i vrlo praktičnom pitanju mješovitih brakova«. Prigodom svog nedavnog boravka u Njemačkoj gdje je posjetio mnoge biskupije, sveučilišta i druge ustanove (među ostalima i berlinskog i evanđeličkog biskupa Dra O. Dibeliusa) izjavio je: »Kršćanstvo još nije zrelo za unionistički koncil. No makar da se od ovog koncila ne može očekivati ostvarenje jedinstva svih kršćana, koncil može u duhu istine i ljubavi mnogo doprinijeti tom jedinstvu«. Kardinal je spomenuo mnoge konkretne činjenice koje vode k jedinstvu: teološki razgovori među stručnjacima različitih konfesija, zajednički rad u pitanjima prirodnog reda i javnog života, zajednička briga za obitelj, školu, postradale, nerazvijene zemlje i sl. (Feuerreiter 1962, 9, 2).

Uspostava odnosa između Rima i Carigrada. Veliki referendar carigradskog patrijarhata govorio je o uspostavi odnosa između Rima i Carigrada kakovi su bili prije pada Carigrada g. 1453. Takovi odnosi nazivali su se imenom »intercommunio« (Schweizerische Kirchenzeitung 1962, 20, 256).

Pravoslavni bogoslovi traže disciplinske reforme. Atenski bogoslovi nedavno su izjavili da traže mnoge reforme po ugledu na zapad. Među ostalim ukidanje obaveze da se mora nositi brada, duga kosa, kamilavka i talar (Schweizerische Kirchenzeitung 1962, 20, 256).

Evangelički zastupnik kod Tajništva za jedinstvo. Kao što je već prije anglikanska crkva odredila stalnog predstavnika kod Tajništva za sjedinjenje kršćana tako je nedavno kao predstavnik evangeličke crkve kod tog Tajništva imenovan prof. Edmond Schlink iz Heidelberga. On je od vijeća evangelističkih crkava u Njemačkoj postavljen da izbliza promatra sve što se odnosi na koncilske priprave posebno u vezi s nastojanjem oko crkvenog jedinstva (Glaube und Leben 1962, 11, 183).

Jedinstvena kanonizacija. Za vrijeme nacističkog terora u Lübecku tri katolička kapelana J. Prassek, H. Lange, E. Müller zajedno s protestantskim pastorom K. Stellebrinkom oprli su se Hitlerovoj odredbi da se svima koji nisu arijevskog porijekla moraju zakratiti sredstva vjerske utjehe. Zbog toga su bili osuđeni na smrt i 10. studenoga 1943. bila im je u Hamburgu odsječena glava. Na njihovu uspomenu posvećena je lijepa kripta ispod župske crkve u Lübecku. Njemački katolici žele da Sveta Stolica proglasi svecima svu četvoricu koji su se zajednički borili i umrli za istu stvar (Tko se želi o ovom potanje informirati može kod Uredništva »Službe Božje« dobiti na uvid knjigu »Wo seine Zeugen sterben ist sein Reich«).

Kardinali đakoni posvećeni za biskupe. U svom govoru prigodom konzistorija u ožujku o. g. rekao je sv. Otac da će sve kardinale koji nisu biskupi (12 kardinala đakona nije dosada imalo biskupsko dostojanstvo) zarediti za biskupe. To je i učinio na Veliki četvrtak u bazilici sv. Ivana Lateranskog. Tako sada prvi put u povijesti Crkve nema nijednog kardinala koji ne bi bio ujedno i biskup (Feurreiter 1962, 9, 3).

Obnovljeni obred krštenja odraslih. SZO izdao je 16. travnja o. g. opći dekret kojim se uvodi obnovljeni obred krštenja odraslih. Prema tom dekretu krštenje odraslih vrši se u sedam vremenskih razmaka. Katekumeni će se tako po sedam stupanja uzdignuti do kršćanskog dostojanstva. Ovaj novi obred će sigurno mnogo doprinijeti buđenju kršćanske svijesti (AAS 1962, 310—338).

Izložba pravoslavne srednjovjekovne umjetnosti. Tko ovog ljeta prođe preko Zadra, ne će se pokajati ako se zaustavi i u sv. Donata pogleda vrlo bogatu izložbu srednjovjekovnih fresaka iz naših pravoslavnih samostana. Veliko je to blago biblične, liturgijske, umjetničke a i ekleziološke vrijednosti. Dosta je spomenuti da je Dr Đ. Gračanin u svojoj najnovijoj knjizi »Crkva Kristova« donio jednu od tih slika: sv. Petar s ključevima oko vrata i s crkvom u naručju (o. M. K.).

U slijedećem broju donijet ćemo opsežni dopis Dra D. Kniewalda u kojem naš najveći učenjak na području liturgijske znanosti iznosi problematiku u vezi s našim listom i liturgijskom obnovom kod nas. Napominjemo da veleučeni zastupa isto mišljenje kao i mi u pogledu izbora tekstova za sudjelovanje vjeronauka u sv. Misi i u pogledu liturijskog jezika.